ОВИД

HORIZON

БЕРЕЗЕНЬ
MARCH 1960
РІК XI Ч 3 (108)
30c

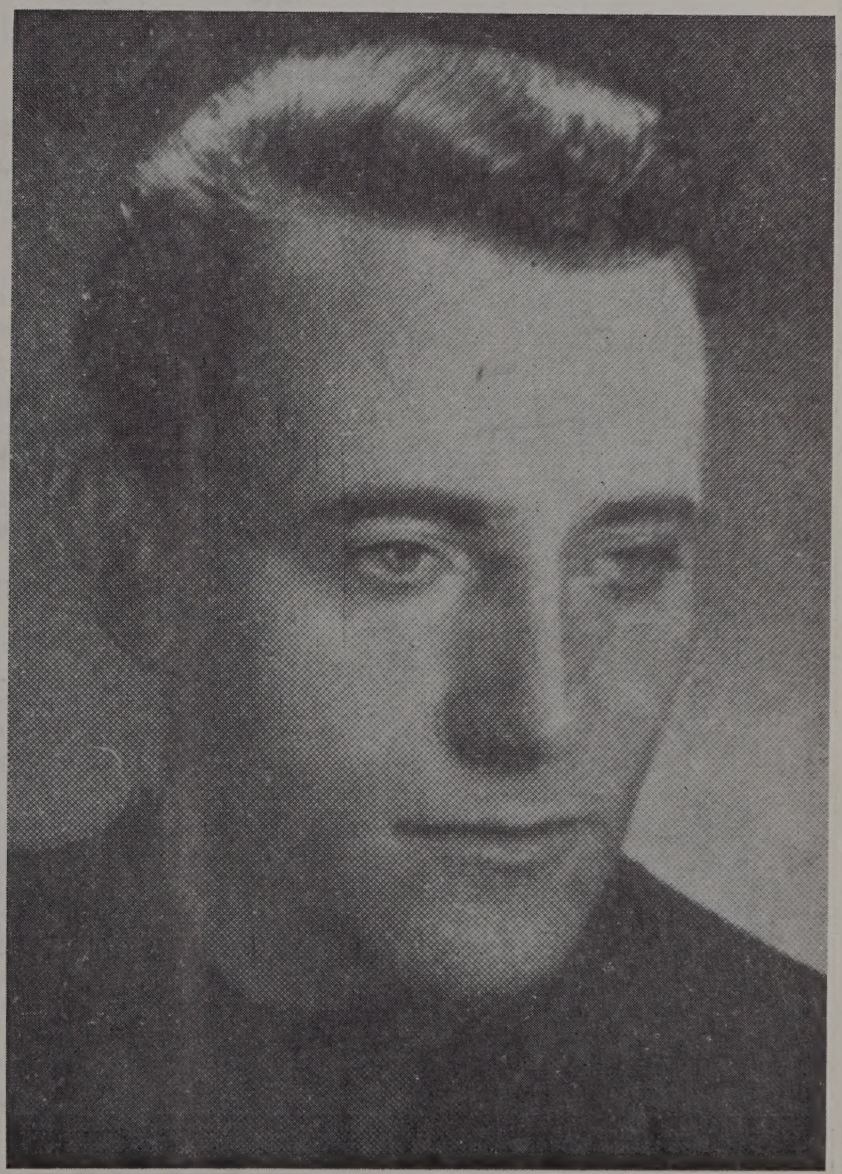

НА СПЛАТИ ПО ОДНОМУ ДОЛЯРОВІ ТИЖНЕВО

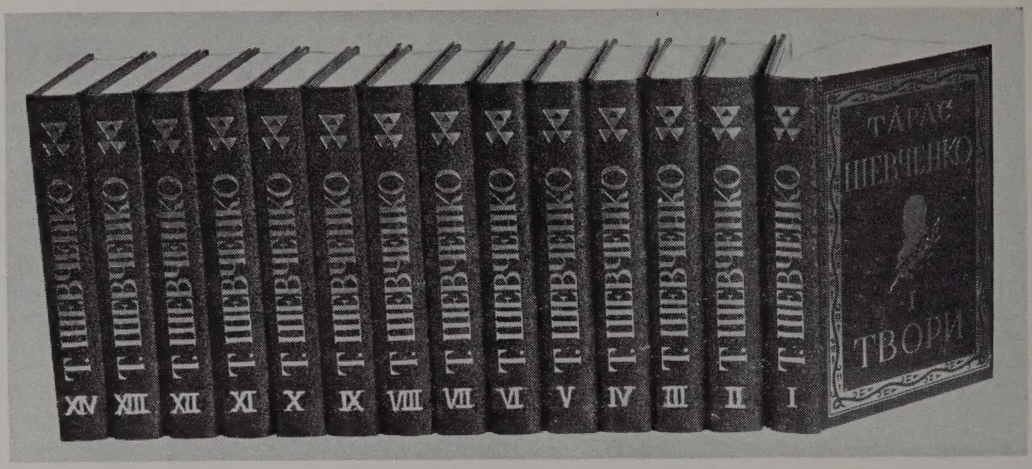

Повне Видання Творів Тараса Шевченка

Т. I. Поезії до року 1843.

Т. II. Поезії 1843 - 1847 рр.

Т. III. Поезії 1847 - 1857 рр.

Т. IV. Поезії 1857 - 1861 рр.

Т. V. Назар Стодоля. — Різні твори.

Т. VI. Повісті: Художник. — Наймичка. — Варнак.

Т. VII. Повісті: Княгиня. — Музика. — Нещасний. Капітанша.

Т. VIII. Повісті: Близнята. — Мандрівка.

Т. IX. Журнал.

Т. X. Листи.

Редактор тт. I - X — П. Зайцев

Т. XI. Т. Шевченко, як маляр (160 репродукцій малюнків). Автор розвідки — Д. Антонович.

Т. XII. Т. Шевченко в чужих мовах. Переклади Шевченка на інші мови. Редагує Р. Смаль-Стоцький.

Т. XIII. Збірник статтей про Т. Шевченка та його творчість (в тому ще ніде недрукована праця Юрія Клена).

Т. XIV. Бібліографія творів Т. Шевченка та праць про нього. В. Дорошенко.

Перший наклад Повного Видання Творів Тараса Шевченка видав Український Науковий Інститут у Варшаві.
Появилося воно під редакцією окремої Редакційної Комісії в складі:
Голова — О. Лотоцький, секретар — Р. Смаль-Стоцький,
Редактор — Павло Зайцев.
Автори поясняльних статтей і дослідчих праць, друкованих у цьому Повному Виданні Творів Тараса Шевченка:

Антонович Д., Білецький Л., Брик І., Дорошенко В., Дорошенко Д., Дубицький І., Зайцев П., Кордуба М., Лепкий Б., Лотоцький О., Луців Л., Маланюк Є., Сірополко С., Січинський В., Смаль-Стоцький Р., Смаль-Стоцький С. і Чижевський Д.

Другий наклад Повного Видання Творів Тараса Шевченка видає Видавництво Миколи Денисюка напередодні 100-літніх ювілейних святкувань. Повне Видання Творів Тараса Шевченка Видавництва Миколи Денисюка матиме 14 томів, друкованих на доброму білому папері, гарно оправлених в імітацію шкіри, з позолоченням. Ціна за ввесь комплет цього монументального видання лише $ 60.00 на сплати по одному долярові тижнево або по 4 - 5 долярів місячно. За ближчими інформаціями та за ілюстрованими проспектами звертатися на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY

2228 W. Chicago Ave. Phone EV 4 - 3868

Chicago 22, Ill.

ОВИД

The Monthly Newsmagazine
Vol. XI. No. 3 — March 1960

EDITOR
Mykola Denysiuk

PUBLISHER
Mykola Denysiuk Publishing Co.
2228 W. Chicago Ave.
Chicago 22, Illinois, U.S.A.
Tel. EVerglade 4-3868

Branches:
6 Churchill Ave.
Toronto 3, Ont., Canada
c. Santo Tome 4000
Buenos Aires, Argentina

Representatives:
Australia
Fokshan Library & Book Supply
1 Barvon St.
Glenroy W. 9. Vic.

England
Ukrainian Booksellers
49. Linden Gardens
London W. 2.

Belgium
Ihnat Stachij
Esneux en Iiege

Second-class mail privileges autorized at Chicago, Illinois

Authorized as Second-class mail, Post Office Dept., Ottawa

Composition by
Ovyd-Horizon Printing Co.
2228 W. Chicago Avenue
Chicago 22, Illinois — U.S.A.

Printed by The Alliance Press
1130 N. Ashland Avenue
Chicago 22, Illinois — U.S.A.

All rights reserved under International and Pan-American Copyright Conventions

Subscription $ 3.00 yearly

Видає й редагує
Микола Денисюк

Статті, підписані повним іменем або ініціялами, не обов'язково висловлюють думку редакції.

Всі права застережені

Річна передплата;

Австралія і Англія	**— шіл. 30.-**
Бразилія	**— круйзерів 240.-**
Аргентина	**— арг. пезів 120.-**
ЗДА, Канада і ін.	**— дол. 3.-**
Німеччина	**— ДМ 10.-**
Франція	**— фр. фр. 800.-**

ЗМІСТ

Т. Шевченко — **Молитви** 3
Я. Рудницький — **Дещо про українські видавництва на чужині й еміграційні видання Шевченкового Кобзаря** 5
І. Кедрин — **До ліпшого чи гіршого?** 8
І. Дурбак — **Володимир Дорошенко** 11
С. Риндик — **Соловейко до синички ходив** 14
Т. Данилів — **Генерал Олександер Греков** 21
Р. Турянський — **Над Невою** 23
Л. Ч. — **„На чотири вітри"** 26
Е. Рубато — **Серія українських майстрів** **28**
Серед книжок: Ганна Черінь — **Докія Гуменна: Жадоба** 30

На обкладинці: Письменник Олексій Сацюк, що помер 3-го квітня, 1960 р. в Чікаго.

ГОСТІ НАШОГО ВИДАВНИЦТВА

о. Павло Миськів ЧСВВ
Протоархимандрит Чина Ссятого Василія Великого
(Розмову з Високодостойним Гостем на теми українського релігійного життя на чужині видрукуємо в одному з наступних чисел „Овиду")

ЧИТАЙТЕ! **ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!** **ПОШИРЮЙТЕ!**

ОВИД

«ОВИД» появляється щомісячно вже десятий рік від 1949 і втішається популярністю серед читачів у всіх країнах побуту українців на чужині —

В «ОВИДІ» співпрацює 150 діячів української культури з різних ділянок науки, літератури, мистецтва й громадсько-суспільного життя —

«ОВИД» — це випробуваний приятель української родини на чужині, бо «ОВИД» своїм змістом створює атмосферу здорового оптимізму.

На бажання висилаємо показові примірники.

Адреса:

OVYD — HORIZON

2228 W. Chicago Ave. Chicago 22, Illinois

РІК XI. Ч. 3 (108)

ОВИД

БЕРЕЗЕНЬ 1960

Тарас Шевченко

Молитви

I

Царям, всесвітнім шинкарям,
І дукачі, і таляри,
І пута кутії пошли!

Робочим головам, рукам,
На сій окраденій землі
Свою Ти силу ниспошли!

Мені ж, мій Боже, на землі
Подай любов, сердечний рай,
І більш нічого не давай!

24. 5. 1860. Петербург.

II.

Царів, кривавих шинкарів,
У пута кутії окуй,
В склепу глибокім замуруй!

Трудящим людям, Всеблагий,
На їх окраденій землі
Свою Ти силу ниспошли!

А чистих серцем — коло їх
Постав Ти ангели свої,
Щоб чистоту їх соблюли!

Мені ж, о Господи, подай
Любити правду на землі
І друга щирого пошли!

25.5. 1860. Петербург.

III.

Злоначинающих спини,
У пута кутії не куй,
В склепи глибокі не муруй!

А доброзиждущим рукам
І покажи, і поможи,
Святую силу ниспошли!

А чистих серцем? — Коло їх
Постави ангели свої
І чистоту їх соблюди!

А всім нам вкупі на землі
Єдиномисліє подай
І братолюбіє пошли!

27. 5. 1860. Петербург.

IУ.

Тим неситим очам,
Земним богам - царям,
І плуги й кораблі,
І всі добра землі,
І хвалебні псалми !
Тим дрібненьким богам!

Роботящим умам,
Роботящим рукам
Перелоги орать,
Думать, сіять, не ждать
І посіяне жать
Роботящим рукам.
Добросердим - малим,
Тихолюбцям - святим,
Творче неба й землі,
Долгоденствіє їм
На сім світі, на тім . . .
Рай небесний пошли!

Все на світі — не нам,
Все богам, тим царям:
І плуги й кораблі,
І всі добра землі,
Моя любо! . . А нам —
Нам любов між людьми!

31. У. 1860. Петербург.

ВЕСЕЛИХ СВЯТ
ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСЕННЯ
бажає
СВОЇМ ВІДБОРЦЯМ
ПЕРЕДПЛАТНИКАМ І ЧИТАЧАМ
ВИДАВНИЦТВО
МИКОЛИ ДЕНИСЮКА

Ярослав Рудницький

Дещо про українські видавництва на чужині й еміграційні видання Шевченкового Кобзаря *)

Вистави українського друкованого слова завжди належали й належатимуть до позитивів українського культурного життя в діяспорі. Історична доля українського народу склалася так, що тільки частина українських друків появлялася на українських землях. Велике число книжок і періодиків було видане й надруковане поза межами України. Отак, напр., ластівка першого відродження Західньої України, Шашкевичева „Русалка Дністровая" появилася в Будапешті в 1837 р., отже на Мадярщині, не в Україні.

Та й „національне євангеліє" модерного українства — Шевченків „Кобзар" зв'язаний своїми першими виданнями не з Україною, а з Московщиною, де, як писав поет:

„Кругом чужі люде" (До Основ'яненка).

Власне „Кобзар" і його пізніші видання можуть дати прекрасну ілюстрацію того, як поставали й розвивалися українські видавництва поза межами України і на цьому спинимо нашу увагу в 1-ій частині нашої доповіді.

Як відомо, „Кобзар" появлявся тричі за життя Т. Шевченка й усі три рази не в Україні, а в Петербурзі: у 1840, 1844 і 1860 рр. Дуже прикметне й цікаве з цього погляду відзначування передруками цих дат.

В сторіччя першого „Кобзаря", в 1940 році, на наших землях проходила друга світова війна. І ось на еміграції зродилась ідея відзначити окремими виданнями цю важливу дату. У Кракові д-р Є. Ю. Пеленський подбав не тільки про окреме Шевченківське видання річника „Української книги" — цінного бібліофільского видання, але випустив у світ свого „найменшого" „Кобзаря" з передруком текстів, що були в виданні з 1840 р.

Крім Кракова, на ювілей 1840 року відгукнувся другий культурно-видавничий центр української еміграції, — Прага. Правда, в Празі появлявся вже давніше „Кобзар" Т. Шевченка, але цим

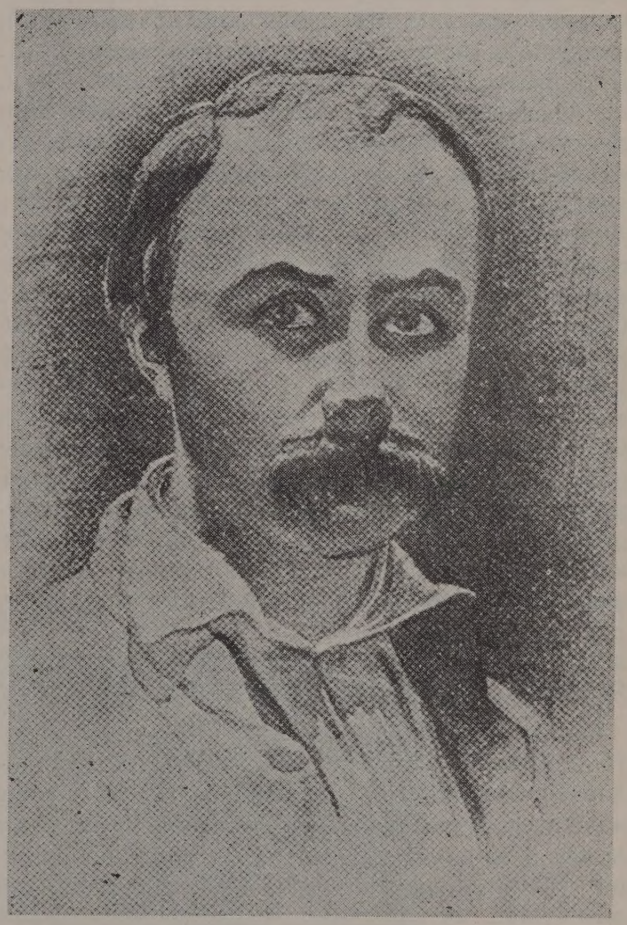

Тарас Шевченко
Автопортрет з 1850 р., подарований поетом Ф. Лазаревському в Оренбурзі

*) Із доповіді автора, виголошеної в заступстві ред. М. Денисюка дня 31. вересня 1959 р. на „Виставі українського друкованого слова" на прохання Управи УНДому в Торонті, Онт. Заповіджена доповідь М. Денисюка була на тему: „Українські видавництва поза межами України".

разом прийшла черга на „ювілейне" видання цієї книги. Заходами приватних осіб, що близько стояли до „Українського Вільного Університету" й „Музею Визвольної Боротьби України" за редакцією проф. Д. Дорошенка й д-ра Сірополка, появився в 1940 році в Празі „Кобзарь" Т. Шевченка 1840-1940.

На цьому місці годиться назвати ймення тих усіх, хто своєю лептою причинився до появи цієї книжки. На сторінці 6-тій цього видання читаємо таке:

„На пошану першого 'Кобзаря' спільним коштом видали: проф. Д. Антонович, д-р М. Антонович, Д. Антончук, П. Білінський, д-р П. Богацький, інж. В. Бурачинський, Є. Вировий, інж. П. Гаковський, інж. Я. Дзябенко, проф. Д. Дорошенко, інж. А. Зубенко, Л. Йосипчук, доц. д-р О. Іванов, д-р Е. Камінський, Б. Качуровський, д-р П. Кашинський, М. Кирієвський, Д. і Н Козицькі, проф. Д. Коломієць, інж. С. Колубаїв, арх. А. Корнійчук, інж. Ів. Кукшин, М. Ліськевіч, І. Лозовюк, тайн. радник П. Мавроґордато, Л. Манжулівна. З. Мірна, д-р Р. Мішкевич, О. Наріжний, проф. Д-р С. Наріжний, Г. Одайник, д-р Д. Олянчин. д-р інж. К. Осауленко, К. Очеретькова, проф. Т. Пасічник. Ю. Плавайко, інж. В. Прохода. І. Роман, М. Россіневич, інж. Ст. Семашко, інж. Л. Сірополко, д-р Ст. Сірополко, інж. М. Скидан, д-р Ф. Слодецький, д-р М. Слюсар, проф. Ф. Слюсаренко, проф. д-р Р. Смаль-Стоцький, проф. О. Стахурівна-Байлюкова, родина О. та М. Стовбуненків, Б. Тищенко, інж. М. Трепет, д-р М. Филипчак, І. Фортуна, Зінаїда Хлюр, інж. І. Чивюк, д-р Г. Чикаленко-Келлер, І. Шевченко, Д. Шуліка, проф. А. Яковлів, інж. І. Янішевський, Л. Янушевич, інж. О. Ярошевський.

Ми навмисне навели всі прізвища в списку цього „Кобзаря", бо вважаємо, що всі ці жертводавці й сьогодні заслуговують на окрему згадку за їхнє патріотичне діло. Багатьох з них уже немає в живих і допомогою у виданні „Кобзаря" 1940 р. вони виставили собі нерукотворний пам'ятник, як тих, що вміли не злим тихим словом спом'янути Шевченкове слово в сторіччя його першої появи друком.

Коли йде про деталі цього видання, то про життя й творчість Т. Шевченка — як читаємо на ст. 2-ій в цьому „Кобзарі" — написав проф: Д. Дорошенко.

Текст поезій Т. Шевченка за критичними виданнями перевірив і за виданням книги доглядав д-р Ст. Сірополко.

Видавництво „Пробоєм" у Празі під керівництвом д-ра Ст. Росохи задумало теж відзначити ювілей першого „Кобзаря": д-р Росоха взявся за видання чотиритомного „Кобзаря" за редакцією й з примітками проф. Л. Білецького. В 1941 р. вийшов перший том цієї книжки. На жаль, не довелося закінчити цей плян; через арешти й ліквідацію в-ва „Пробоєм" німцями другий том залишився тільки в коректорській відбитці, а два дальші в авторському чорновику. Щойно пізніше, по переїзді проф. Білецького до Канади, завдяки заходам п. О. й П. Войценків, цей плян був здіснений у цілому: „Кобзар" Т. Шевченка за редакцією проф. Л. Білецького вийшов у Вінніпезі в рр. 1952-1954 як видання „Інституту Шевченкознавства УВАН" накладом Видавничої Спілки „Тризуб". Заплянований однотомник текстів Шевченка, на превеликий жаль, не здійснився через смерть проф. Білецького й з інших причин.

Прийшов 1944-ий рік — сторіччя появи другого т. зв. „Чигиринського Кобзаря". Війна наближалася до кінця, було ясно, що Німеччина програє, але не було певне, коли. Відкладати перевидання „Кобзаря" з 1844 р. на невідоме завтра було недогідно, а прогавити Шевченків ювілей теж не хотілось. І от заходами підписаного в договоренні із видавництвом Франца Штайнера в Ґрефенгайніхен під Ляйпціґом приготовлено однотомник з поясненнями п. з. „Чигиринський Кобзар і Гайдамаки" 1844-1944. Не зважаючи на те, що був дозвіл цензури, не можна була дістати паперу для видрукування цілої книжки, що вже була складена в одній із празьких друкарень. Минали дні, тижні й місяці, папір не приходив. Наближався кінець війни. Щоб хоч якийсь слід залишився після цієї праці, підкуплено (цигарками) друкарів і в березні 1945 р. відбито всього на всього чотири примірники книжки на найгіршому папері, що служив тільки для коректорських відбиток. Для цензури це були ніби „коректорські" примірники й тому негайно вислано один із них із кількома поправками (червонилом для ока) на адресу Штайнера, другий, на всякий випадок, для музею у Вунзіделі (близько чеської границі), а два інші задержано в приватних руках у Празі. Після війни виявилось, що обидва примірники, вислані поштою, не дійшли до місця призначення й мусіли десь пропасти „по дорозі". За це збереглися два інші в приватних руках у підписаного. Після прибуття до Канади один із них відступлено „колекції ім. Гонсета" в бібліотеці Албертійського університету в Едмонтоні, а другий залишено в Вінніпезі. Як пізніше виявилося, склад „Чигиринського Коб-

заря й Гайдамаків" у празькій друкарні знищено.*)

З Ляйпціґом у Німеччині зв'язана тільки спроба перевидати „Кобзаря" з 1844 р. у видавництві Штайнера. Як відомо, в 1859 р. в „Русскій Библиотеці", як її 8-ий випуск вийшла цікава книжечка „Новие стихотворения Пушкина і Шевченка" накладом в-ва Ґергарда. 1959 р. приніс два „столітні" видання цієї книжки теж на еміґрації. Одна з них появилася заходами Департаменту Славістики Манітобського університету п. з.:

„New Poems of Pushkin and Shevchenko. A revised version of the Leipzig Edition *of* VRET". *The University of Manitoba Press, Winnireg,*

В цьому виданні вміщено тексти Пушкина й Шевченка в справленому виді й додано передмову в англійській мові. Тільки українській частині присвячено окремий том „Збірника Заходознавства УВАН" (т. УІ-4) п. з. „Перше видання Шевченка на Заході", Вінніпеґ 1959, стор. 1-80.

Столітні роковини третього „Кобзаря" з 1860 р. й смерти Шевченка в 1861 р. відзначає українська громадськість трьома передруками — перевиданнями творів Шевченка теж на еміґрації. Плянуються й інші видання.

Спільними заходами УВАН у Канаді й „Клюбу Приятелів Української Книжки" І. Тиктора вийде в цьому році однотомник „Кобзаря" — перевидання ляйпціґського „Кобзаря" за редакцією д-ра В. Сімовича. Та найсміливіший крок у цьому напрямі належить ред. М. Денисюкові, що взявся за передрук одного з кращих видань Шевченка на еміґрації, т. зв. варшавського видання з-перед другої світової війни в 14 томах. Хоч із текстологічного боку це видання може залишати деякі побажання (напр. брак наголосів, деякі місця в текстах), проте воно неперевершене досі, коли йде про пояснювальні статті таких спеціялістів, як Ст. і Р. Смаль-Стоцькі, П. Зайцев, Л. Білецький, Д. Антонович і ін., а зокрема, коли йде про бібліографічний показник Дорошенка — шедевр точности, науковости й синтези. Нам здається, що цим виданням, яке, до речі, тепер дуже рідке на заході, теж і іншими, що про них уже знаємо й такими, які щойно плянуються, українська еміґрація внесе й свою пайку в гідне відзначення роковин українського Генія й продовжуватиме гідно традиції еміґраційних видань Шевченкових творів, що хоч і здійснені не на рідних землях, то проте відіграли визначну ролю в піднесенні національної свідомости мас в Україні й оживили ідею будови „власної хати", якої візію поставив землякам „в Україні і не в Україні сущим" Пророк-Геній української нації.

---

*) Варто відмітити, що в цьому виданні була вміщена остання стаття проф. Д. Антоновича п. н. „Завваги до портрету Шевченка з 1845 р."; стор. 150--52.

ЗАМІСТЬ $38.90 ЛИШЕ $33.90

комплект видань Видавництва Миколи Денисюка
22 дотепер видані книжки в твердій оправі з позолоченням

Іван Кедрин

До ліпшого чи гіршого?

Спершу треба б устійнити, яку міжнародну ситуацію слід уважати за „добру", а яку за „злу", тим паче, що в політиці взагалі поняття добра і зла не завжди покриваються з християнським розумінням. „Добре" в політиці покривається із поняттям „корисне". Хоч минула вже теорія Макіявеллі, що ціль виправдує засоби і хоч в новітніх часах існують вже не тільки писані конвенції, але ще більше неписані закони, що треба бути дуже обережним у виборі засобів, від яких у величезній мірі залежить осягнення, чи втрачення цілі, то у політиці таки вирішною є ціль. Ми, українці, не можемо розглядати міжнародних подій критеріями, напр., американського громадянина, що живе у своїй вільній, упорядкованій і заможній країні без ніяких територіяльних турбот і для якого тому природньою і логічною річчю є бажати собі спокою, миру. Перед українцем відразу виринає питання: чи довготривалий мир із збереженням нинішнього двоподілу світу та статусу кво у Східній Европі є в нашому інтересі? Отож ми не можемо наосліп, без призадуми повторяти за західньою пресою, що міжнародна ситуація кращає тоді, коли збільшуються шанси співіснування. За теорією нинішнього англійського прем'єра ситуація є „добра", коли йдуть переговори, бо тоді — нема війни. І знову: чи в українському інтересі лежать щораз нові західньо-східні конференції? Ось, напр., старий Конрад Аденауер каже одверто, що він боїться конференції „на вершинах", бо при повній відсутності совєтського бажання йти на найменші поступки, такі конференції можуть кінчатися або погіршенням ситуації, або в найкращому випадку, залишенням статусу кво. Аденауер, очевидно, думає про поділену Німеччину й поділений Берлін. Ми ж не можемо спускати очей з цілей української політики, не можемо ні на мить забувати ситуації, в якій існує Україна та яка диктує українську політичну проблематику.

Ми не ставимо тези „чим гірше - тим ліпше", тобто, що погіршення міжнародної ситуації в очах західного політика й журналіста - це наче автоматично причина для радости чи злорадости українців. Проблема надто складна й поважна, щоб так спрощено розв'язувати її. Особливо сильним гальмом для тих з-поміж нас, які в новій війні вбачають єдину можливість визволення України, є трагічна лекція останньої війни. Відомо, що між двома війнами українська політична думка ставила на війну, як радикальний вихід із поділу України між чотирьох займанців. Безкрає лихо, що навістило Україну і її нарід під час останньої війни і соборна неволя, якою для України закінчилась та війна, доказали ще раз, що кожна війна - це такий риск, це потенціяльна можливість таких страшних несподіванок, що „ставити на війну" можна тільки при існуванні дуже поважних, твердих і логічних даних, що війна здійснить бажані політичні цілі. Коли хтось з-посеред нас „хоче війни", як засобу для визволення України, та передусім треба пригадати одну найсумнішу для нас - і української справи - правду: ми самі, українці, українська політична верхівка на еміґрації, до війни цілком не підготовані. Ми знаходимось нині в стані такої, кажучи модним словом, „декомпозиції", у стані безлідерства, у стані такого притуплення державницької думки у користь партизансько - партійницької, що зайво говорити тут про нову велику війну, яка вимагала б від українців у вільному світі монолітної організованости, здисциплінованости та державницького пляну. Бажання державности, що їх ми всі маємо, це тільки „а" в політичній абетці. А всіх дальших літер тієї абетки бракує. Коли українська політична думка між двома світовими війнами „ставила на війну", то вона все ж таки орудувала деякою логікою. Тоді насправді єдиною динамічною антикомуністичною міжнародною силою був міжнародний націоналізм. Ті західньоукраїнські політики й публіцисти, які вказували на вісь Берлін - Рим - Токіо, як на смертельну загрозу для Москви, були переконані, що єдина численна і сильна українська політична еміґрація в Західній Европі, якою була націоналістична еміґрація, були переконані, що та наша еміґрація мала добрі політичні зв'язки з чужинецьким націоналістичним світом, з відповідальними державними колами націоналістичних держав. Помилка тих галицьких політиків і журналістів, між ними й автора цих рядків, була в двох пунктах: 1) вони щойно в ході війни переконались, що провід націоналістичної еміґрації не мав ніяких політичних

зв'язків з відповідальними чинниками націоналістичних держав і не мав найменшого впливу на формування їхніх воєнно-політичних плянів і 2)вони (галицькі політики і все наше західньоукраїнське громадянство) не мали поняття про сутній жорстокий, імперіялістично-загарбницький та нелюдський характер німецького націоналізму, який неґував всі інші нанаціоналізми та ставився до всіх інших народів, як до колоніяльного погною. Історичним фактом є, що закордонний Провід ОУН займався всім, чим хочете, тільки не інформуванням краю про такий стан у світі.

Трагічні висліди всім нам відомі. Вже за другої світової війни згадували ми в Кракові з тугою про, без порівнення кращу, підготову до війни, яку мали українці перед першою світовою війною, з Парляментарною Репрезентацією у Відні, з Союзом Визволення України, з Бойовою Управою, як політичним керівництвом леґіону УСС.

Після трьох років повного хаосу політичної думки після закінчення останньої війни й найбільш жалюгідної партійницької гризні всіх проти всіх, свідомість конечности санації на тому відтинку була така сильна, що таки довела до створення Української Національної Ради. Але протверезіння тривало дуже коротко. Швидко почався відворот: почалось завертання на шлях атомізації політичного життя. Сьогодні маємо знову стан політичної прострації. Виписки з різних органів партійної української преси в Европі, З'єднинених Держава́х і Канаді можуть дати чудовий наявний доказ, що сьогодні українські політичні партії і „середовища" думають гуртовими і кліковими, а не державницькими категоріями. **Все** у противника є **зле** і **все** в себе дома, у своїй партії, є **добре**. Кожна консолідаційна спроба на міжпартійному чи всеукраїнському маштабі,включно з концепцією Світового Конґресу Українців, є передусім обмірковувана під кутом, чи не принесе це партії, групі, таборові шкоду, а не - чи воно принесе користь українській справі. До кожної такої спроби кожний табір, кожна партія підходить з підозрою, чи не криється за тією ініціятивою, за тією концепцією якийсь підступ! Як же в такій ситуації на нашому внутрішньому фронті можна серйозно говорити про те, що створення велетенського воєнного фронту у широкому світі було б користю для України?! Та й, правду казати, українські провідні політичні чинники, за які треба вважати не тільки Президію УНРади й Закордонного Представництва УГВР, УКК, й КУК, але й проводи всіх окремих політичних партій і груп, особливо тих, які „ходять люзом" міжнародною ситуацією цікавляться так мовити від свята, принагідно, від випадку до випадку, так само, як лиш від свята цікавляться русифікаційною політикою, яку систематично веде Москва в Україні. Може воно не до всіх стосується в однаковій мірі, може слід би таке гірке твердження ближче уточнити, проте фактом є, що 1)так само, як не існує одної української закордонної політики з одним керівництвом, так само 2) не існує систематичного студіювання міжнародної ситуації, різних течій і можливостей, та плянування української політики на ближчу і дальшу мету, згідно з розвоєвими міжнародними тенденціями.

Коли не можна легкодушно „ставити на війну" в атомовій добі, без власного одностайного проводу і підготови та без того, щоб знати, що концепція самостійної демократичної України включена в закордонно - політичний плян західніх великодержав, так само не слід з легкої руки „відкидати" війну, як засіб осягнення української політичної цілі. Бо проти твердження „не буде війни тому, що всі здають собі справу, що атомова війна принесе знищення всім воюючим" існує не одно протилежне твердження. Передусім в історії людства бували вже нераз моменти, коли здавалося, що нова воєнна техніка, нові винаходи з ділянки військової технології, роблять війну „неможливою". Так було, коли стрільний порох за одним махом перекреслив панцер і всю середньовічну зброю. Так було, коли танк викреслив з воєнної стратегії теренові перешкоди. Так було з народженням летунства, що ніби звело нанівець наземні армії. За кожним разом люди „виключали" дальшу війну. За кожним разом нова війна ставала страхітливіша, стаючи війною не армій, а народів. І не одну війну в новітніх часах окреслюється, як безглузду, зайву, проте ті війни були. Не було ще теж у всесвітній історії ні одного прецеденсу, щоб шалені перегони у зброєнні довели до роззброєння, а не до нової війни. Ото ж, чи хтось „хоче війни", чи її „не хоче", розвиток міжнародних подій не залежить від нас, ба, мабуть, він не залежить також і від Кремлю, бо й революції та сатрапії мають свої неписані закони, сильніші за калькуляцію кожночасних диктаторів.

Тим часом у міжнародній ситуації йдуть два паралельні процеси: заходи, щоб оминути нову війну, та озброєння і організаційна підготова „на всякий випадок". Щораз частійше можна теж почути твердження, що війна може вибухнути „через випадок", ніби всупереч хо-

тінню Вашинґтону і Москви, особливо тоді, коли поширіться коло держав, що посідатимуть атомову зброю. І тим часом, за кілька тижнів перед новою конференцією голів урядів, яка має початися 16 травня ц. р. у Парижі, рідко чути голоси, що заповідали б успіх, за те багато є таких, які говорять про погіршення, в розумінню загострення взаємин між Сходом і Заходом. 18 лютого ц. р. державний секретар Крістіян Гертер у промові в Клюбі Крайової Преси у Вашинґтоні зробив заклик до Москви, щоб її лідери припинили „торочення пустих гасел" та поважно поставились до можливостей розв'язки поважних проблем. У тому самому дні генеральний секретар Об'єднаних Націй Даґ Гаммершилд ствердив погіршення ситуації на Середньому Сході. В Англії проголошено „Білу Книгу" з військовим буджетом на новий рік у висоті $4,563,524.000, на $324,000.000 більшим, як у минулому році. 3-го березня американський амбасадор у Бонні Болтер С. Довлінґ ствердив публічно, що „заяви Хрущова в значній мірі гасять надії на зменшення напруження". Бундючно-войовничі й напастливі протизахідні заяви Хрущова підчас його подорожі по південно-азійських країнах довели до заяв англійського міністра закордонних справ Сельвина Ллойда в палаті громад, що англійський уряд висуне на згаданій вершинній конференції у Парижі домагання прийняти „кодекс співіснування", який, так мовити, накладав би намордник большевицьким лідерам в їх агітаційних виступах. Подорож італійського президента Джованні Ґронкі до Москви скінчилися повною невдачею з капітальним епізодом, коли Хрущов запропонував йому вступити до комуністичної партії! У висліді тієї подорожі міністер закордонних справ Джузеппе Пелла склав песимістичний звіт союзникам з НАТО, з пересторогою, що Хрущов не проявляє бажання компромісового відступу ні в одній важливій міжнародній справі. Подорож Анастаса Мікояна до Мексико і Куби, підписання з Кубою торговельного договору, що ставить Кубі райдужну перспективу економічного усамостійнення від зв'язків з ЗДА, дальше нацьковування Москвою арабів проти Ізраїлю, Афґаністану проти Пакістану, та Індії й Індонезії проти „західніх імперіялістів", продовжування кампанії проти Західньої Німеччини і персонально проти Аденауера та паталогічний страх, щоб ЗДА не озброювали німців атомовою зброєю, — все воно говорить про погіршення, а не поліпшення взаємин Схід-Захід.

Автім, водночас у Женеві маємо від 15 березня ц. р. нову міжнародню конференцію розброєння, на якій буцімто панує „легша атмосфера", як вона була на такій останній Лондонській конференції в 1957 р. На іншій Женевській конференції, що триває вже від 30 жовтня, 1958 р. Совєти виступили з „компромісовим" внесенням щодо припинення всяких дальших штучних атомових вибухів, а коментатор „НЙ Таймс-у" висловив здогад, що Хрущов, можливо, поступиться ще дальше, щоб таки конференція „на вершинах" у травні в Парижі могла закінчитись підписанням договору в цій одній справі і щоб можна з цього кувати новий пропаґандивний капітал. Хрущов, безпосередньо після серії різких протизахідніх виступів, проголосив заклик, щоб „не задразнювати атмосфери" перед Паризькою конференцією „на вершинах". З посиланням на той заклик большевики відкликали трюк з східньонімецькими пашпортами для альянтських військових зв'язкових в Берліні, які мали на цілі добути від Заходу задніми дверми визнання Німецької „Демократичної" Республіки. Знову ж американці відкликали заповіджені лети своїх літаків з Заходу до Берліну висотою понад 10.000 стіп, що страшенно нервувало большевиків. Хрущов у листі до Айзенгавера жалівся на ніби-то плян Америки передати атомову зброю її союзникам з блоку НАТО, а Айзенгавер поспішив заспокоїти Хрущова, що такого не буде, бо в ЗДА все ще обов'язує т. зв. Атомовий акт з 30 серпня 1954 року (доповнення акту з 1946 р., що забороняє ділитися атомовими тайнами.) Ба, навіть Конрад Аденауер, вдоволений заявою Айзенгавера, що „над Берліном маятиме американський прапор", запевняв американську пресу в Сан Франціско, що „війни за Берлін не буде"...

Оце тільки кілька конкретних прикладів на „погіршування" і „поліпшування" ситуації. Можна б додати ще довгий список дипломатичних подорожей державних мужів однаково західніх великодержав, як Хрущова і його аґентів, можна б пригадати такі епізоди, що наробили шуму в світі, як заходи Західньої Німеччини дістати постачальні і вишкільні бази для своєї армії — в Еспанії, можна б пригадати, що саме 30 березня в Парижі з'їдуться міністри військових справ 15-х членських держав НАТО, а американський міністер оборони Томас Ґейтс буцім дістав місію розвіяти острах своїх союзників, наче б Америка хотіла відкликувати свої війська з европейського континенту та апелювати до держав з Атлантійського блоку не послаблювати ні трішки своїх оборонних заходів...

У такій пливкій ситуації знаходиться міжнародний світ. Пригадується пересторога французького міністра закордонних справ Моріса

І. Дурбак

Володимир Дорошенко

(З приводу 80-ліття нашого визначного політичного й наукового діяча).

Майже незамітно проминуло 80-ліття одного з наших найбільше заслужених сеньйорів української політики, науки, журналістики та бібліотекарства.

Український нарід у великому довзі перед Володимиром Дорошенком, що поклав величезні заслуги для ідеї самостійности України як член Президії Союзу Визволення України і редактор його видань у роках 1914-18, що мали рішальний вплив на вироблення світогляду серед українського народу.

Повних 60 літ присвятив він своєму народові, його визвольній боротьбі, як невтомний пропаґатор ідеї самостійности і соборности, як визначний діяч української науки, головно бібліографії та літературознавства, як критик, видавець, співробітник і згодом — директор бібліотеки НТШ у Львові впродовж 35 літ, як автор багатьох книжок і безчисленних статтей, численних споминів, як світлий приклад безупинної служби своєму народові.

Володимир Дорошенко народився 3. жовтня 1879 року в Петербурзі. Батько його — військовий лікар, Віктор, походив з бічної лінії славного роду гетьмана України, Петра Дорошенка, що дав багато визначних людей. Мати — Олександра з Левитських, старого заслуженого роду. Сильні родинні традиції мали рішальний вплив на молодого Володимира, що виростав і виховувався в серці України — на Полтавщині в Білоцерківцях, маєтку батька, куди ціла родина перенеслася в 1880 році. Батько був земським лікарем, що лучив свої фахові обов'язки з громадською працею.

В місті Прилуці скінчив клясичну гімназію зі срібною медалею. В Московському університеті закінчив історико- філологічний відділ. ний відділ.

Уже в гімназії належав до українського тайного гуртка, в Москві був активним членом Української Студентської Громади, її бібліотекарем. Царська поліція арештовувала молодого В. Д. та висилала його додому під догляд поліції за участь у студентських заворушеннях. Улітку 1904 року він приїхав до Львова на курси українознавства, відтак відбув мандрівку по Гуцульщині та Бойківщині. Після закінчення університету почав працювати у Статистичному Бюрі Полтавського Губерніяльного Земства в 1905 році.

На початку 1907 року, арештовано його у зв'язку з вбивством ген. губернатора Полковнікова. Після року слідства (тричі ставав перед воєнним судом) — він майже чудом оминув засуд і на весні 1908 року мусів виїхати за кордон. Він виїхав нелеґально до Львова, де від 1909 року почав працювати в бібліотеці Наукового Товариства ім. Тараса Шевченка. З малими перервами підчас І. світової війни, він працював там аж до квітня 1944 року, тобто 35 літ. В роках 1909-13 студіював у львівському університеті історію, літературу та географію України у проф. М. Грушевського, проф. О. Колесси, проф. С. Томашівського, проф. К. Студинського та проф. С. Рудницького.

ДО ЛІПШОГО ЧИ ГІРШОГО?

(Закінчення з 10-ої сторони)

Кув де Мурвіля, що, звітуючи напереломі минулого й цього року про „співіснувальні" зусилля, схарактеризував проте міжнародню ситуацію, як „грізну". Мимохіть пригадується паралеля: коли англійський прем'єр Невіл Чемберлен вернувся 30 вересня 1938 року з угодівської Мюнхенської конференції до Лондону і коли в тому самому дні проголошено „Мирову декларацію", в якій Гітлер і Чемберлен „засуджували війни, як засіб до осягання політичних цілей", англійський уряд, вислухавши вичерпного звідомлення свого прем'єра про врятований у Мюнхені мир, — рішив приспішеною ходою — зброїтися, передбачаючи неминучу війну. Паризька конференція з Хрущовим у травні ц. р., напевно, не буде новим Мюнхеном. Славити Господа, нинішня співіснувальна атмосфера не притуплює змислу реалізму західніх державних мужів настільки, щоб вони не здавали сові справи, що поруч із переговорами з большевиками треба зброїтися. Не стало Джана Фостера Доллеса і змінився клімат американської закордонної політики. Але ще, слава Господеві, не забулась його формула про „позицію сили"як єдину плятформу і з якої можна говорити до Москви. А виборчий рік в Америці сприятиме радше мобілізації, як демобілізації вільного духа.

Із ювілейного бенкету у Филадельфії. За президіяльним столом: дружина Ювілята Софія, Ювілят В. Дорошенко й проф. С. Литвиненко — голова УЛМистецького Клюбу в Нью-Йорку

З вибухом І. світової війни у Львові засновано Союз Визволення України 4.8. 1914 року. В. Д. був членом президії і головним редактором видань СВУ, що мали величезний вплив на зформування самостійницького, соборницького та державницького світогляду на західньоукраїнських землях і серед українців-полонених з російської царської армії в австрійських і німецьких таборах полонених.

В листопаді 1918 року приїхав до Києва в дипломатичній місії та залишився там до кінця січня 1919 року, коли приїхав до Станиславова, щоб працювати в офіціозі уряду ЗУНР, „Республіка". В Києві працював в Українській Академії Наук.

Восени 1919 року вернувся до Львова на становище керівника бібліотеки НТШ.

У квітні 1944 виїхав до Праги, а звідти до таборів у Карльсфельді та Берхтесґадені, де працював дуже активно в культурно-освітніх відділах управ таборів, організуючи виклади так зв. „народного університету", дописуючи до наших еміґраційних часописів.

В жовтні 1949 року приїхав до Филадельфії в Америці, де ввесь час займається науковою, літературною, журналістичною та видавничою працею. Працює науково в НТШ і УВАН, де очолює Книгознавчі Секції.

Від 1925 року є дійсним членом НТШ, і від 1946 р. — членом УВАН.Був членом Українського Наукового Товариства в Києві, Українських Наукових Інститутів у Варшаві та Берліні, Українського Історично-Філологічного Товариства в Празі.

Від 1900 року почав писати дописи, статті й рецензії в Літературно-Науковому Вістнику та в „Київській Старині". У Львові містив свої статті в „Ділі", „Вперед", „Новому Часі", журналах „Світ ", „Життя і Знання" та ін. На еміґрації співпрацював у багатьох журналах і часописах. Досі понад 100 періодичних видань містило праці його плодовитого пера. Якби зібрати всі книжки, написані, або видані Ювілятом, усі його статті, рецензії, дописи, спомини, замітки, то була б ціла бібліотека. Вже в Америці видав книжку про „Огнище української науки" 1951 р.), й про Т-во „Просвіта" у Львові (1958). Він написав і видав багато споминів про наших визначних діячів, а з них перше місце займає книжка „Великий Митрополит" — пам'яті Митрополита А. Шептицького як зразок, як треба писати спогади.

Ювілят опрацював і видав бібліографії творів Шевченка, Франка, Куліша, Кобилянської та сучасних авторів. У статті годі подати бодай

Учасники бенкету в часі товариського вечора на пошану 80-ліття дир. Володимира Дорошенка у Филадельфії 3. жовтня 1959 р.

приблизний огляд його праць, бо на це треба цілої книжки. Ювілейна книжка Степана Микитки, видана з нагоди його 75-ліття, далеко неповна й не охоплює багатьох праць, розкинених по численних наших журналах і часописах, часто вже недоступих на еміґрації.

У роках 1929-35 брав активну участь у редаґуванні першої української енциклопедії — Української Загальної Енциклопедії.

Як і всі українські патріоти, Ювілят мав багато клопотів з поліцією окупантів. Від царської поліції мусів утікати закордон. Від польської поліції мав теж різні неприємності у зв'язку з загальною антиукраїнською політикою поверсальської Польщі. За большевицької інвазії в 1939-41 роках тягало його НКВД за статтю про сл. п. С. В. Петлюру в „Житті і Знанні" з 1936 р., закидаючи йому антисоветську діяльність. За німецьких часів був конфінований як чужинець і мусів щотижня зголошуватися в Ґештапо у Львові при вул. Пелчинській. Багато клопотів зазнав на еміґрації, поки прибув до Филадельфії, щоб тут присвятитись науковій праці, як голова Бібліологічної Комісії НТШ і Книгознавчої Секції УВАН.

Ювілят здобув собі загальну пошану і приязнь усіх, що його знали, що з ним співпрацювали, що з ним переписувалися. Висока товариська культура, незвичайна працьовитість, чутливість на всі прояви нашого громадського життя, всестороннє знання, життєрадісність, живий дотеп — це все прикмети, що характеризують Достойного Ювілята. А понад усе — він як бібліотекар, був незвичайно помічний для всіх, що студіювали в бібліотеці НТШ. Тисячі наших студентів і сотні наших учених користали впродовж 35 літ з безчисленних вказівок і прислуг Ювілята.

Він був „ходячою енциклопедією", ентузіястом української науки й літератури, ідеальним соборником, переконаним державником і самостійником і праці для добра й розвитку української культури віддав понад 60 літ свого життя.

З нагоди ювілею 80-ліття Високодостойного Володимира Вікторовича Дорошенка треба побажати йому якнайшвидшого видання готових цінних праць і ще довгих літ праці для добра української культури.

Управа Українського Літературно-Мистецького Клюбу у Филадельфії, що його очолює Ювілят дир. Володимир Дорошенко (посередині).

С. Риндик

Соловейко до синички ходив

(Оповідання А. З.)

На тринадцятому році мене віддали до школи, і я став учнем першої кляси „Двуклассного городского училища", що було найвищою школою в нашому повіті. Це була велика подія. А мама, виряджаючи мене в дорогу, до повітового міста, що було аж за тридцять верстов, плакала за мною, як за рекрутом.

На новому місці я досить скоро оговтався, призвичаївся до нових людей і помалу-малу перестав банувати за домом. А по трьох чи чотирьох тижнях сказав мені Трохимович, учень другої кляси, що разом зо мною квартирував у тієї самої господині:

— Хочеш співати в церковному хорі?

Я не знав, чи хочу. Про це ані не думав. Але сама згадка про хор мені сильно подобалась. Бо я дуже любив співи. Коли, бувало, співали парубки, то я ходив за ними по селі цілий день аж до ночі, а коли часом заспіває старший брат і сестра, то я покидав все і заслухувався. Брат співав грубим голосом. А щоб було ще грубше, підтягав собі під горлом шкіру. Сестра співала тоненько, а докупи виходила дуже мила середина — ні грубо, ні тонко, а якраз так, як має бути. І це так підохочувало мене, що я й собі ескакував у спів і додавав свого контрапункту. Тоді сестра затуляла вуха і кричала:

— Мамо, заберіть це мекекало!

Мама щось мені казала, але не дуже, і я її не слухався. І провадив свою партію далі. А тоді брат бив мене кулаком по голові, і я переставав співати, бо треба було плакати. Я думав, що брат і сестра були несправедливі супроти мене, але потім таки пересвідчився, що якась правда була по їх боці. Бог не дав мені кебети до співочого мистецтва, але обдарував мене великою охотою до співу.

— Ти хочеш? — учепився Трохимович.

Чи йому подобався мій голос, чи він любив авантури, не знаю, але не вспів я ще добре подумати, як він сказав:

— Хочеш! — і повів мене до Івана Андрійовича.

А Іваном Андрійовичем називали в нас дяка нашої церкви. Заразом він був і вчителем співу в нашій школі. Це був дуже добрий чоловік. Насамперед не мав бороди, як інші наші учителі, і не був такий страшний, як вони. Подруге, не тримався старої традиції і не бив учнів. Тому на годинах співу, кляса перемінювалася в цирк. Хто мав охоту співати, то співав, що сам хотів; хто просто гукав, а хто відстукував пальцями чи ногами; коротко сказати, кожний старався показати, на що він здібний. Івана Андрійовича, можна сказати, ніхто не бачив.

І він ходив поміж нами дуже заклопотаний і раз-у-раз просив:

— Тіше, гаспада, а то інспектор прийде!

Подобав на ту квочку, що висиділа каченят а вони пішли на воду, а вона ходить берегом квокче з великої розпуки, гадаючи, що її діти раптом подуріли. Я підозріваю, що Іван Андрійович хотів стати святим. Ніколи нікого не вдарив, ніколи згірдного слова не сказав, а тільки просив. Тепер він на тому світі і напевно знаходиться там, „ідеже праведній упокояються". А взагалі, як добре подумати, то на світі є багато добрих людей. І всякі нарікання що нібито праведники перевелися, безумовно неслушні. Праведників ми не бачимо, бо чомусь пильнуємо тільки за грішниками. Гріхи нас цікавлять, а не добрі діла. До добра ми байдужі. У цьому суть.

Не дивлячись на повний брак у мене музикального хисту, Іван Андрійович прийняв мене відразу і приділив до альтів:

— Будеш співати другим альтом!

Я не знав, що значить співати другим альтом, і сильно зажурився:

— Боже! Що я наробив? Як же я буду співати?

Думав запитати Трохимовича, що чекав на мене під дверми. Та коли він довідався, що мені призначено співати другим альтом, то аж підскочив від радости:

— Другим альтом! Молодець!

І мені стало ще страшніше. І я не відважився спитатися, що воно значить. А Трохимович прийшовши додому, зараз же похвалився господині, що я буду співати другим альтом. Вчувши це, господиня дуже зраділа і ще того самого дня порозказувала всім сусідам, що я буду співати в церковнім хорі і то другим альтом.

Бачачи, що всі люди знають, що значить спі

вати другим альтом, тільки я не знаю, я вже не відважився нікого питати, бо було соромно.

До першої співанки я не переставав думати, як мені співати, щоб вийшов другий альт, і ходив, як неприкаянний. Та коли прийшлося до діла, то я з одчаю заспівав так, як міг. На моє превелике диво, ніхто нічого не сказав, а добрий Іван Андрійович ані найменшим натяком не дав мені зрозуміти, що з мене великий партач. А я думав, що він мене відразу вижене! З того часу проблема другого альта перестала мене мучити.

Можливо, що своїм молодим голоском я справді збільшував мистецтво нашого хору, навіть сам того не знаючи. Можливо теж, що в кожнім хорі є такі альти. Але, здається, тут неабияку ролю грало моє велике надхнення... А це надхнення наводила на мене одна мала особа в нашому хорі... Надя! Це була золота дівчинка. Вона була ученицею теж першої кляси, але дівочого городського училища. Була маленька і відразу впала мені в око. Мушу тут признатися, що з молодих літ я мав до дівчат велику охоту. Не до всіх, а тільки до таких якраз, як Надя. Коли я був іще в народній школі, то так був закохався в одну дівчинку, що навіть написав роман! Той роман я довго носив собі і нікому не показував, бо соромився.

Він починався так:

РОМАН

Десятого мая 1899 року я встав уранці, одягнувся, помився, зачесався, помолився Богу, поснідав і пішов у сад погуляти. У саду я зустрів Віру...

На цьому роман скінчився, бо вичерпалась уся моя фантазія. І цієї фантазії я так-таки ніколи не нажив собі. Аж ген-ген пізніше, коли я прочитав кілька романів інших авторів, фантастичніших від мене, я побачив, що до широких полотен маю такий самий хист, як до співу.

Я не знаю, чи Надя була дуже гарна, чи не дуже. Але думаю, що про це не варто говорити, бо, як пізніше пересвідчився, краса в справах кохання не грає ніякісінької ролі, і цілком даремно автори-письменники так дбають, щоб їх героїні мали конче чудові очі, чудові брови, чудові уста і таке інше, та приоздоблюють їх чудовою одежею і діямантами. Це чистий забобон. На щастя, кохання не залежить від цих категорій, бо якби залежало, то деякі народи давно б уже вигинули, а від наших старших братів не лишилось би найменшої пам'ятки. А проте про своїх дівчат вони з великим надхненням співають: „Пасматрїть — рубльом поаріт!"

Та як би там не було, Надя була моїм першим серйозним коханням. Так сказав Трохимович. Бо я довго таївся, довго зберігав у собі цю містерію серця, аж нарешті воно переповнилось ущерть, я не видержав і звірився йому. А він, спасибі йому, поставився до справи з великою увагою і не тільки не висміяв мене, а ще навпаки — перейнявся справою сам. Як я тепер бачу, це була глибока натура. Вислухавши мої нестерпні жалі, Трохимович тяжко замислився, а потім узяв мене на сповідь:

— А ти, чоловіче, добре подумав?

Я незрозуміло видивився на нього...

— Чи ти, кажу, добре подумав, перше ніж закохатися?

Це було несподіване питання. Я не знав, чи я щось думав, чи не думав. Але щоб не показатися невігласом, сказав:

— Добре...

Важність справи переходила навіть ті межі, що я собі сам уявляв.

— Бо кохання — це велике діло. Це...

І Трохимович оповів мені про „Бєдную Лізу". Про цю Лізу він нам оповідав майже кожного вечора, коли ми лягали спати. І оповідав такими жалісними словами, що ми аж носами чмихали. А потім нам снилися Лізи.

— А чи ти готов кохати її до гробу життя? — запитав Трохимович, скінчивши про Лізу.

— Готов!

— І навіть женитися?

— І навіть женитися! — сказав я з розгону.

Трохимович замислився...

— То це, бачу, серйозне кохання.

Слово „серйозне" вразило мене своєю вагою і величністю. І в той момент мої почуття до золотої Наді підскочили ще вище.

— А як Надя?

Я не зрозумів...

— Що вона каже?

— Нічого не каже.

— Чому?

Я зніс плечима...

— Чи може ти ще не признався їй?

— Та де?!

— Чому не признався?

— Соромно.

— Кохати соромно? Чоловіче!

І він подивився на мене з таким докором, що я аж скорчився.

— Та ж усі люди кохаються. Навіть найбільші в світі генерали. Та що там генерали, царі кохаються! А йому соромно! Маєш негайно піти до неї і сказати їй про все. Цього

не можна затаювати, бо будеш мучитися, а потім нападуть на тебе сухоти.

Щоб від кохання напали сухоти, то я в перший раз почув. І таки не повірив. І рішуче відмовився іти й признаватися до Наді.

— Ніколи в світі!

На це Трохимович сильно образився і перестав зо мною говорити. І тільки на другий день обізвався до мене і сказав:

— Коли ти такий упертий, то пиши листа.

Я затріпав руками і сказав, що ліпше занехаю ціле підприємство, ніж піду на таке діло. Та Трохимович не дався. Натиснув на мене всіма силами, і той натиск був такий настирливий і напрасний, що кінець-кінцем я подався і згодився написати листа.

Пішов до крамниці й купив коперту і листок паперу, 4-ий нумер. Це був найліпший папір. 6-го нумеру, що для краснопису, Трохимович казав не брати, бо то гірший ґатунок. Окрім того, казав купити кілька слиняків. Це такі малюнки. Вони прислинюються лицем до паперу, а потім треба їх із вивороту терти наслиненим пальцем і терти доти, аж поки не витреться все і не залишиться чиста рожа, чи фіялка, чи якась інша чічка.

Потім ми скомбінували самого листа.

При цьому показалося, що написати листа до Наді було неймовірно тяжко. Насамперед не знати було, що писати. Навіть Трохимович не знав, дармащо був такий досвідчений. Після довгих міркувань, мені прийшла в голову смішна думка. Написати просто: Дорога Надю! Я тебе сильно люблю. На це Трохимович розреготався і, махнувши зневажливо рукою, наказав мовчати і не заважати йому. Але і в нього нічого не виходило. Ні одне речення не годилося і кожне слово було ні до чого. І так ми промучилися кілька днів. Аж нарешті Трохимовичеві вдалося роздобути десь „Письмовник", такий підручник, де показано, як треба писати листи. Це була велика радість, і ми перечитали його від першої до останньої сторінки. Там були заяви до податкового уряду, скарги до суду, торговельні замовлення на всякі товари, якісь фактури і рахунки, прохання на „Височайше" ім'я до царя про зміну прізвища, тощо. Але не було ані одного листа про кохання, якщо не рахуючи запрошення на обряд вінчання. До цього мені було ще далеко, і ми, переглянувши ще раз цілий письмовник, викинули його і знов залишилися без нічого!

Справа стала безнадійною. Аж якогось там дня Трохимович упав на спасенну думку й наказав мені вписати до листа пісню „Очі чорния, очі ясния". Ця пісня була тоді новиною у нашій школі, і ми співали її на всіх перервах. Кінчалася вона такими чудовими словами:

„Уж не знал би я, как любіть тєбя,
Как ласкать твою ґрудь высокую!
Целовал би я, обнімал би я
Тєбя пишную, черноокую!"

До цього Трохимович додав іще одно речення: „Цілую тебе...", а далі стояла одиниця з нулями аж до кінця рядка. Це були такі мільйони за мільйонами, що їх навіть прочитати ніхто не зумів би. Потім я ще трохи змінив: потай від Трохимовича виправив одиницю і всі нулі на дев'ятки. Від цього кількість поцілунків значно збільшилася, бо що дев'ятка, то не одиниця, а тим більше не нуль. На цій операції золота Надя багато заробила: коли додати ще один поцілунок, тільки один однісінький, то вийде рівно в десятеро більше проти попереднього.

Цей твір мав великий успіх. Ніколи потім мої твори не були такі вдалі. Мабуть, кілька поцілунків разом із чічкатими малюнками так сподобались Наді, що вона була зачарована, відразу мене полюбила і дала знати, що любить мене ще сильніше, ніж я її. Так я виграв справу на всій лінії. Ніколи більше в своїм життю я не переживав такої втіхи, як тоді.

А це було у вересні, при кінці місяця. Якраз тоді наш учитель аритметики вчив нас, як пізнати, не ділячи числа, чи вони ділилися на 2, на 3, на 4, на 5 і так далі. Коли я слухав ці пояснення, то в моїй уяві стояла золота Надя, а довкола неї ці подільники — 2, 3, 4, 5. І коли мені ген-ген пізніше доводилося самому вчити дітей цих самих мудрощів, то з хмар минулого виринала в моїй уяві колишня Надя і дивилася на мене замріяними очима.

На другий день Трохимович доставив мені листа від Наді!

Зміст цього листа, на превеликий жаль, я забув, хоч пам'ятаю багато непотрібних речей. А треба було зберегти бодай для історії. Єдине, що мені запам'яталось з нього, то його граматика. Я сам умів писати без помилки, тому власне вчитель нашої початкової школи намовив батька дати мене в школи. Але як дісталася до шкіл Надя, то хіба тільки Господь Бог теє знає. Насамперед зовсім занехала букву ять! Уявляєте собі такий жах? За це кожного іншого віддали б в арештантські роти. А потім позлучувала докупи різні слова. Написала, наприклад: Ятєбялюблю какнихто насвете. — В трьох словах зуміла вилити стільки серця! А щодо розділових знаків, то не було ані одного.

Та дивна річ, зухвала граматика Надиного

листа викликала в мене ще більший приплив почуття. Кожна помилочка в ньому була мені мила й зворушувала мене до сліз. Кожне „ятебелюблю" було мені за рожу-троянду, а те місце, де вона писала, щоб я приніс на її гріб ґризантиму, коли вона помре, завдало моєму серцю такого жалю, що як би не хлопці, то я б ридма заридав. Є речі, що перед ними навіть закони граматики пасують. Це — кохання.

Прочитавши кілька разів того листа, я вибіг надвір. Вибіг і просто з порогу пустився колесом через ціле подвір'я. А потім і знов прочитав. І знов колесом. А Трохимович, бачачи це, сказав:

— Да! Це серйозне кохання.

А потім, спинивши мене, сказав:

— Треба якнайшвидше зробити побачення.

У справах кохання він був великим авторитетом. Казав, що в Миньківцях, звідки він походив, усі жидівочки були в ньому закохані, що всі хотіли вихреститися. І це була безперечна правда. Окрім того, він сидів у кожній клясі по два роки й тому був значно мудріший від решти хлопців.

Але я не знав ще тоді, що значить робити побачення. Власне, не знаю, що треба робити на побаченні, і це мене злякало.

— Не бійся, — сказав Трохимович, — тут нема нічого страшного. Насамперед мусиш розкрити їй своє серце. Розумієш?

— Розумію, — збрехав я, не цілком ясно уявляючи собі, що значить розкривати серце і як власне це робити.

— А потім треба розкрити їй усю свою душу. Розумієш?

— Розумію...

— А потім... загалом...

На цьому Трохимович закінчив свої пояснення.

І ми зробили побачення. Хоч мені було дуже страшно пускатися на таку авантуру і від однієї думки робилося соромно, але попередні успіхи сильно мене осмілили, а головна річ — Трохимович. Він добре знав, що належиться робити.

Надя жила в своїх батьків. У них за хатою був великий город, а в кінці того городу, над самою річкою, росли верболози. Ми з Трохимовичем зайшли від річки й перелізли через тин. Тут він засів у кущах, а мені сказав іти далі, до Наді, що мала чекати на мене десь під лозами. Я дуже просив його, щоб ішов зі мною, але він показав мені з-під куща кулака і щось прошипів... Я скорився і пішов...

Надя вже сиділа під лозами. Побачивши мене, дуже зарум'янилася. А я став і почав пильно розглядати лози. Це зауважила Надя і собі задивилася на лози. Тоді я перевів очі на капусту, що росла перед лозами. Надя зробила те саме. Тоді я знов на лози, а Надя за мною...

Як я тепер розумію, Надя була зразком клясичної пасивности. Жадної власної ініціятиви. Робила тільки те, що я робив. Може комусь смішно буде про це читати. Нехай. Я не дуже дбаю, щоб показати себе і Надю дотепними, особливо в справах кохання. В цих справах недосвідчена молодість буває часто смішна, але мудра старість ще смішніша.

Переводи очей від капусти на лози і навпаки тривали досить довго. Очевидна річ, що ця гра очей аж ніяк не могла заступити програми, наказаної мені від Трохимовича — розкривання серця і душі, і взагалі. І я помалу прийшов до переконання, що прийдеться ганебно тікати. Але пригадав собі, що недалечко сидить мій учитель, і залишився. А потім присів, не знаючи, що далі робити. Надя мовчала і я мовчав. І так ми сиділи досить довго.

Тоді я побачив, що кохання — солодка річ, але побачення — гірка подробиця його. Посидівши ще трохи, я нараз упав на щасливу думку і спитався:

— А що ви сьогодні робили в школі?

Надя, мабуть, утратила пам'ять і ніяк не могла пригадати, що вона робила в школі. І сильно почервоніла.

— А ми сьогодні вчилися, як розкладати число на множники, — сказав я сміливо, бо якось відразу сильно підбадьорився. — А ви вже розкладаєте?

— А що це таке? — тихенько спитала Надя.

— То є такі числа на світі, — кажу. — Вони діляться на 2, чи на 3, чи на 4, чи на 5, чи на якісь інші первісні множники. Ось хоч би взяти 30. Його можна розділити на 2, на 3, на 5. А ось 23, то ніяк не розділиш, бо воно ділиться тільки на одиницю і само на себе. А чи ви вже вчилися, як пізнати, чи число ділиться на 2, на 3, на 5?

— А що це таке?

— Та ж ознаки подільности! А що ж ви там робите?

— Нам завдали вивчити на пам'ять „Попригуню стрекозу,,. Це таке тяжке...

— Та я цю байку знаю ще з народньої школи і можу тебе навчити, — сказав я і продеклямував їй усю байку від початку до кінця.

Надя аж ойкнула!

А тоді я почув, що щось сильно гупнуло за тином...

Боячись, щоб нас не застукали на побаченні, я миттю покинув Надю і шмигнув у лози,

до Трохимовича. Але його вже не було на місці. Я сюди, я туди, — нема! Я перескочив через тин, — нема...

Побачив його аж удома. Злий, як туча!

— Слухай, ти! — сказав мені. —Ану, ходи сюди!

І вивів мене надвір.

— По цього дуба миля! Чуєш? Від сьогодні не буду тобі нічого радити. Ані в той бік не подивлюся. Іди собі на своє власне господарство. Побачимо, що з того вийде. Ха-ха!

І розреготався.

Люди добрі! Пішов на зальоти і читає дівчині „Попригуню стрекозу"! Дівчина аж пищить, так хоче кохатися, а він їй „Попригуню стрекозу"!

— Бо вона сама зачіпила цю стрекозу...

— А що мала бідна сирота зробити, коли ти забив їй баки дурними множниками? Подумаєш, який розумака знайшовся. Множники! А ті множники так пасують до кохання, як би ти в церкві заспівав „І шумить, і гуде", замість „Господи помилуй". Таке богохульство! Множники! Як я почув, то не знав, куди від сорому подітися. Завтра ціле місто говоритиме про твої дурні множники, бо дівчина порозказує всім, який ти мудрий. Кінець! Шукай собі іншого дружби, а мене нема.

Небезпека переходу на власне господарство мене перелякала. Що я робитиму сам, без проводу, без поради? Доведеться пропасти.

Пізніше, коли я виріс і навчився самотужки кохати, то переконався, що інститут дружб і сватів — зайва річ. Я навчився кохати так, що зовсім не потребував розкривати серця і душі і взагалі говорити. У коханні всякі слова взагалі зайві. Бо кохання — не вірш і не любовне оповідання. Кохання — драматургія, де головним елементом є дія, а не слова. Єдине слово, що має право на участь у цій дії, це ім'я коханої: Маруся, Гануся, Настуся і т. д. Вимовляючи ці слова, я вкладав у них стільки експресії, що нехай усі строфи і всі поетичні формули далеко сховаються. Треба тільки не забуватись і добре вважати, щоб не вимовити при цьому котрогось із попередніх імен. А хто шукає гарних слів, то нехай пам'ятає, що найкращими словами в нашій мові є дівочі наймення.

На моє щастя, з Трохимовича був невдалий приповісник. Його загроза, що Надя нагнівається і відцурається мене, не справдилась. На співанках золота Надя дивилась на мене так захоплено і співала так голосно, що Іван Андрійович мусів був раз-у-раз зацитькувати її. А одного разу шепнула мені, щоб на другий день по школі я чекав на неї в Зозулинім Яру. Це був яр за містом, глибокий і з крутими берегами. По обох боках його росли дерева, а на самому дні сочилася мала струга.

Був пізній жовтень. Місто кисло в болоті, як капуста в бочці. І сильно смерділо. Така природа аж ніяк не пасувала до наших почувань. І мудра Надя дуже добре зробила, що вибрала Зозулин Яр. Крім того, лози давно обголилися від листя, і все видно було, як на долоні. А в Зозулинім Яру було цілком безпечно. Ніхто не побачить і не почує. Була тільки одна недогода: глибоке болото. Я носив глибокі кальоші (така мода була тоді) і мало-мало не набрав повні, поки доволікся до середини яру. Потім виявилось, що ці нетрі вибрала не Надя, а інші спекулянти...

Діставшись на місце, я не застав нікого. Було тихо, як у вусі. Навіть жадної пташки не було чути. Тільки десь недалечко булькала вода в потічку. Я виглянув дальше трохи більшу калабаньку і став мити свої кальоші і штани, бо геть забрьохався. У такому вигляді не можна було показуватись Наді на очі. З того часу, як я закохався, я щодня мився і щодня чесався і чистив одежу. То вже звик. А крім того, наше болото не можна на довгий час лишати на одежі чи на чоботях, бо так хапається, що потім і водою не відмиєш, ні шкрабяком не відшкрябаєш. Бетон. Вода була холодна, і поки я домився до кінця, руки мені заков'язли й зайшли зашпарами. Це трохи збило мій романтичний настрій.

А за якийсь час показалася Надя. Та не сама, а в супроводі Гельки, другої співачки з нашого хору. А з ними був іще один парубок, хорист, учень другої кляси. Побачивши це товариство, я скрутився і хотів тікати на гору, але береги були такі круті, що й миша зірвалась би. І я залишився...

А коли вони підійшли, хлопець сказав:

— Ти, Надько, залишайся тут із своїм джиґуном, а ми з Гелькою зробимо побачення далі. Якби хтось надійшов, то гукни.

І вони пішли собі далі і скоро зникли за виступом.

Мабуть, я був дуже розгублений, бо Надя подивилась на мене і сказала:

— Вони щойно вчора покохались. І роблять перше побачення. А Гелька попросилася до нашої компанії, бо сама боялася іти до Зозулиного Яру, а він закомандував сюди і тільки сюди, бо тут, каже, можна безпечно кохатися. Ніхто не побачить і не розполохає.

Хлопець був високий, як платва, і на багато старший від мене. Хвалився, що вчився в духовній школі, але вигнали. А Гельку називали

в нас „кобітою", бо хоч була в першій клясі, але виглядала, як добра молодиця.

За якусь хвилинку почувся рясний, і дрібний сміх.

— Гелька має лоскоти, — сказала Надя і сама засміялася. — І з нею завсіди така комедія.

Я не зрозумів і видивився на Надю...

— Має лоскоти, — повторила Надя.

— Та й що з того?

— Коли її цілують, то зачіпають за лоскоти, і вона сміється.

Рясний і дрібний сміх знову залунав на ввесь Зозулин Яр.

— Ха-ха! — —засміялася Надя, — от навіжена! А я лоскотів не...

Але Надя не докінчила. Раптом щось закричало, загулюкало, затюкало, засвистало і зареготалось! І коли я, сторопілий від того всього, кинув круг себе очима, а потім глипнув догори, то побачив наверху галайстру шибеників, хлопців нашої школи! Вони показували в наш бік пальцями, сміялися і сквернословили.

Профанація була така нестерпна, що я з місця кинувся тікати. Та воно не було так легко, як комусь здається. Кляте болото прямо здирало кальоші з ніг, і я мусів був раз-у-раз вертатися за ними назад і витягати їх з болотяного місива. А потім треба було дуже напружуватися, щоб знов їх узути. Щоб не спізнитися, я нарешті впав на спасенну думку і скинув кальоші, взявши їх під пахву, а холошні закотив аж до колін і так побіг у самих черевиках. Це було значно легше і пішло швидше. Я біг і біг. Та поки вибрався з тієї окаянної яруги, надворі вже смерклося. Далі я пішов помалу, бо дуже зморився. Додому дібрався, аж коли вже стало зовсім поночі.

— Сусе Христе! — перелякалася господиня, побачивши мене, — а ти, синку, де так затрасався?!

Та я не признався... А від тяжких переживань трохи трясся. Бачачи це, господиня принесла шпигинарю, сказала хлопцям добре натерти мене, а сама напоїла мене гарячим чаєм із малиною і смородиною і сказала добре вдушкуватися, щоб випріла всяка хороба.

Так воно і сталося. До ранку випріли з тіла всі недуги, а з мого серця... золота Надя.

На цьому скінчилося моє перше серйозне кохання. У серці постала пустка. І до Зозулиного Яру я вже більше ніколи не ходив. Навіть на весні, навіть тоді, коли там кували зозулі, щебетали синички і співали соловейки:

„Соловейко до синички ходив
І синичці колосочки носив.
Ой, синичко, що ж ти робиш сама,
Що у тебе колосочків нема?"

Навіть тоді я не ходив до Зозулиного Яру. А як Надя, то не знаю.

ДРУКАРНЯ ВИДАВНИЦТВА МИКОЛИ ДЕНИСЮКА
приймає замовлення на всякі

ВЕЛИКІ Й МАЛІ ДРУКАРСЬКІ РОБОТИ

в українській, англійській та інших мовах,

Приймає до друку **офсетом або на плоскій машині**

КНИЖКИ, ЖУРНАЛИ, ПРОПАМ'ЯТНІ КНИГИ НАШИХ УСТАНОВ, ПОРТРЕТИ і ін.

з гарним оформленням і оправою всякої величини.

Виконання робіт скоре й дуже дбайливе (зразком можуть послужити такі видання, як твори Тараса Шевченка, Трилогія Богдана Лепкого і ін.)

Ціни низькі.

Роботи доставляємо до всіх місцевостей у ЗДА, Канаді й інших країнах.

За ближчими інформаціями звертайтесь на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PRINTING COMPANY
2228 W. Chicago Ave. Chicago 22, Ill.

НОВА ТЕОРІЯ УТВОРЕННЯ ПЛАНЕТ

Стара, всім відома, Канто-Лапласівська теорія соняшної системи вже в кінці минулого сторіччя викликала багато противоріч математичного та фізичного порядку. Ріжні зміни та доповнення до цієї теорії не змогли усунути цих протиріч.

В кінці 1943 року молодий німецький фізик С. Вайзекер подав цілком нову теорію утворення соняшної системи, що усувала усі попередні протиріччя. Використовуючи найновіші досягнення з астрофізики, можна цілком уникнути всіх непорозумінь, зв'язані з Канто-Лапласівською теорією утворення планет і побудувати нову теорію, що легко пояснює багато важливих моментів в планетарній системі. За останні часи астрофізики цілком змінили свою думку щодо хемічного складу всесвіту. Раніше думали, що взагалі зорі та сонце мають той самий відсотковий склад хемічних елементів, що й наша земля та інші планети. Геохемічна аналіза показує, що наша земля в основному складається з кисня (у формі різних окислів), кременя, кальція, заліза та інших важних елементів в меншій кількості. Легкі гази, як водень, гелій, неон, арґон тощо є на землі в дуже малій кількості. Як сказано, раніше гадали, що тих газів також дуже мало і на сонці та на зорях. Уважне вивчення структури зір за спектроскопічною аналізою привело данського вченого Б. Штромгена до висновку, що насправді є інакше. Сонце, наприклад, має щонайменше 35% чистого водня. Пізніше ці обчислення збільшили відсоток водня до 50%, а також було стверджено, що дуже значну частину сонця складає гелій. Дуже уважні роботи М. Шварцшільда та інших астрофізиків над спектроскопічною аналізою соняшної структури привели до неочікуваних висліів: загальнознані хемічні елементи, з яких складається наша планета, в соняшній масі складають лише 1%, а решта соняшної маси майже по половині припадає на водень і гелій з перевагою першого. Цей склад також стосується і до зір. Крім того тепер також знаємо, що міжзоряний простір не є цілком порожній, але заповнений сумішшю газу й пороху з густотою приблизно 1 міліграм на 3,000. 000 куб. кілометрів. Ця розпорошена суміш має той сам склад, що сонце й зорі. Не дивлячись на неймовірно низьку густоту цього міжзоряного матеріялу, він все ж таки абсорбує світло, що часто проходить тисячі світляних років (1 світляна секунда дорівнює 300.000 кілом.), поки доходить до нас; це світло може бути спектроскопічно проаналізоване. На підставі цих досліджень маємо нові уявлення про будову всесвіту, що може служити темою окремої статті.

Тут звертаємося до теорії народження планет за Вайзекером.

Первісна величезна соняшна маса, що була сумішшю газів з порохом, мала тільки невеликуу частину того матеріялу, з чого складалися б) планети, а решта була вода та гелій. Вся ця маса була в обертальному русі, в центрі якої було сонце. Велика частина важкого матеріялу (майже в сто разів більша за масу всіх планет), була на зовнішній периферії соняшної маси, творячи велетенський обертальний пояс. Цей пояс складався з газів та часток різних „земних елементів", перебуваючи в обертальному русі. Вся ця соняшна маса займала увесь той простір, де тепер обертаються планети. Скупчення великих мас „земних елементів", що тепер звемо планетами, спричинились в наслідок ударів між твердими частинами, які з'єднувалися і поступово збільшувалися. На останньому етапі цей процес прискорювався через ґравітаційне притягання.

Поминаючи деталі цієї теорії, скажемо, що весь матеріял, розпорошений по всьому просторі, який тепер посідають планети, був скупчений в невелике число великих тіл-планет. Цей процес утворення планет тягнувся около ста мільйонів років. Під час зросту планет, завдяки ґравітаційному притяганню, бомбардування поверхень планет великими космічними тілами, що теж утворилися в обертальному поясі, підіймало температуру планет до точки топлення. І тільки тоді, коли весь космічний матеріял висяк через скупчення в окремі небесні тіла-планети, поверхні планет через радіяцію тепла в космічний простір охолодилися з утворенням твердої оболонки.

Висновок з теорії Вайзекера дуже важливий, а саме, що формація планет є виняткова для соняшної системи, а є така сама й для інших зір; що планетних систем у всесвіті є багато; що фізичні прикмети на цих планетах мусять бути схожими на нашу землю. Отже, стають цілком зрозумілими намагання астрофізиків та техніків насправді виглянути трохи далі за межі нашої планети, а може й за межі соняшної системи.

Уклав І. Голоцван.

Теодор Данилів

Генерал Олександер Греков

Ґвардія видатних діячів нашого державного відродження, яка вже й так прорідилася, постійно зменшується.

І ось ще один із тої ґвардії відійшов у кращий світ:

Ген. штабу ген. - хорунжий Олександер Греков помер у Відні дня 2. грудня 1959.р. на 84-ому році життя.

У часі будування нашої держави Покійний займав у ній різні високі пости. До цього він був належно приготований і кваліфікований.

Народився він у родовому маєтку Грекових у Глухівському повіті на Чернігівщині дня 4. грудня 1875.р.

Середню освіту дістав у 4-тій гімназії в Москві, що тоді була відома як зразкова гімназія. Після цього Покійний вступив на юридичний факультет Московського університету і закінчив його у 1894. р. з дипломом першого ступеня, що рівнялося докторатові тодішніх закордонних університетів.

Після закінчення університетських студій відбував свою військову службу у Військовій школі в Москві (Московскоє Алексєєвскоє Воєнноє Учіліще), яку закінчив у серпні 1899. р. із ступенем підпоручника і був призначений у єгерський полк лейб-ґвардії.

У 1902. р. вступив в Академію генер. штабу, яку закінчив у 1905.р. і був призначений до Корпусу ген.штабу.

Першу світову війну Покійний відбув від першого до останнього дня на різних штабних і командних постах.

За бої проти німців у Карпатах (армія Лінзінґен) був нагороджений Георгіївським хрестом, а за так зв. Віленську операцію восени 1915 р. одержав ранґ генерала ген. штабу.

Коли Україна почала будувати своє власне державне життя, Покійний відразу став на її службу.

Спочатку був він начальником штабу 6-го українізованого корпусу, потім формував Сердюцьку дивізію в Києві, а пізніше був начальником київського ґарнізону.

В 1917 - 1918 рр. був заступником військового міністра.

Після гетьманського перевороту в Україні Покійний відійшов від активної праці в державному житті і був головою українського військового товариства „Батьківщина" аж до приходу до влади Директорії, при якій був спочатку „головнокомандуючим Херсонщини, Таврії, і Катеринославщини" і в тому характері брав участь у переговорах з командуванням французьких десантних військ в Одесі у справі визнання УНРеспубліки Антантою. Переговори ці велися від кінця 1918 до березня 1919 р.

У 1918 р. ген. Греков був запрошений на посаду військового міністра в кабінеті В.М. Чехівського.

Коли після Чехівського новий голова Ради Міністрів Остапенко зформував новий кабінет, Покійний прийняв посаду наказного отамана українського війська.

Номінація ця була зроблена за згодою Гол. Отамана Петлюри, якому ген. Греков у своїй новій функції формально підлягав.

У характері наказного отамана ген. Греков виготовив плян контракції проти наступу большевиків на Київ, але Гол. Отаман Петлюра того пляну не апробував і доручив Покійному брати дальшу участь в переговорах з французами в Одесі.

Переговори, незвичайно прикрі для української сторони, не дали результатів, бо в березні 1919 р. французькі війська зовсім несподівано покинули Одесу і повернули до Царгороду.

З Одеси ген. Греков повернувся до Проскурова, куди,під натиском большевиків, переїхав Гол. Отаман та Уряд.

В новій ситуації попередній плян ген. Грекова не був уже актуальний, а й пост наказного отамна теж не був потрібний.

Покійний вніс резиґнацію, а тому, що Гол. Отаман не знайшов для нього нової роботи, Покійний у березні 1919 р. як „приватна особа", переїхав до Станиславова.

В Галичині, на пропозицію диктатора ЗУНР, дра Петрушевича приняв пост Начального Вождя УГА і в тому характері він влітку 1919 р. успішно провів т. зв. Чортківську офензиву проти поляків, в якій проявився блискучий стратегічний талант того бойового генерала, що досі не мав нагоди виявитись у службі для власної держави.

Після невдачі наших визвольних змагань ген. Греков подався за кордон на еміґрацію й осів у Відні.

Там він пережив долю й недолю Австрії включно до заливу її совєтською армією.

Коли Відень поділено на окупаційні зони, По-

кійному пощастило бути в американській зоні і там він жив до 1948 р.

У серпні 1948 р. аґенти НКВД підступно схопили Покійного, арештували, допитували і вивезли до тюрми в Києві і там заочним присудом Особого совєщанія НКВД в Москві його засуджено на 25 років далеких таборів.

Поверх 70 - літня людина прожила 8 тяжких років у страшних обставинах совєтських тюрем і лагерів.

Щойно коли Австрія стала незалежною, на заходи доньки Покійного, австрійський уряд виступив з домаганням звільнити Покійного як австрійського громадянина, що врешті і сталося і Покійний дня 23 грудня повернувся до Відня.

Не зважаючи на поважний вік та тяжкі переживання останніх кількох років, Покійний тримався напрочуд добре.

Коли влітку 1958 р. я відвідував його у його кімнатці у Відні, я був вражений його живучістю, його великим інтересом до всіх проблем нашого життя, у курс яких він увійшов цілою душею, не дивлячись на недавній поворот з лагерів, де він був відрізаний від усяких новин з вільного світу і життя українців у ньому.

Був при цьому Покійний людиною високої товариської культури і манєр, притаманних людям генерації із давних, добрих часів.

В особі ген. Грекова відійшла від нас людина, що добре заслужилася Україні.

Покійний Генерал не помер у злиднях. Братство кол. вояків 1 - ої Української Дивізії УНА в Торонто і Суспільна Служба Комбатантів Америки признали були Покійному постійну дотацію і на протязі останнього року йому виплачували, що забезпечувало скромне удержання. Цю обставину уважаємо за вказане з признанням для згаданих організацій на цьому місці відмітити.

НАС ЗАЛИШИВ ОЛЕКСІЙ САЦЮК

У часі друку цього числа нашого журналу залишив нас на все один із літературних і мовних редакторів „Овиду" та книжкових видань нашого видавництва — письменник мґр. Олексій Сацюк. Ми зробили деяку затримку в появі журналу, щоб ще поділитися цією сумною вісткою з нашими читачами й вшанувати Покійного. Видаємо це число журналу в глибокій жалобі по втраті нашого видатного співробітника із Його портретом на обкладинці.

Покійний народився 18. жовтня 1909 р. в Головчичах на Волині. Гімназію закінчив у Дубні, правничі студії на львівському університеті. Перед війною був адвокатом у Дубні. За громадсько-політичну діяльність був в'язнений у польських і большевицьких тюрмах.

У часі творення української влади 1941 р. був українським повітовим старостою в Дубні, за що пізніше був переслідуваний німцями.

Його мандрівка по чужині проходила через Ґрац, Зальцбурґ, Буенос-Айрес і закінчилася в Чікаґо на 51-му році життя. В Арґентині заініціював і правно оформив Спілку Українських Науковців, Літераторів і Мистців, увесь час належав до її Правління і був також її головою.

У своїй друкованій спадщині залишив: „Колоски" (збірка у в-ві „Нові Дні"), „Смертоносці"(оповідання у в-ві „Перемога"), „Златжолудь" (новелі), „Скрипка на камені" (п'єса) і переклад пригодницької повісти арґентинського клясика Р. Ґуйральдеса „Дон-Сеґундо Сомбра" (всі три у в-ві М. Денисюка) та багато літературних творів і статтей на теми української мови в різних краєвих і еміґраційних журналах. У рукописі залишив психологічну повість на тлі еміґраційного життя „Хорхіто".

Мотивами Його літературної творчости було змагання за супремацію духового над матеріяльним у житті людини й народів.

Покійний визначався виїмковим знанням української літературної мови, що її безперервно досліджував і змагав за її чистоту. В Арґентині належав до трійці мовних редакторів наших видань, що з Ігором Качуровським і Анатолем Калиновським забезпечили „Овидові" і всім нашим книжковим виданням добру літературну мову.

Ми почуваємося до особливого вияву вдячности Покійному й Родині за Його великий вклад праці в наше видавництво. Редакція „Овиду" й наше видавництво ще окремо вшанує цього тихого, але видатного діяча української культури.

Похорони сл. п. Олексія Сацюка відбулися в Чікаґо 7. квітня 1960 р. під духовним проводом о. прот. Федора Білецького, пароха Катедрального Собору св. Володимира УАПЦ в Чікаґо. Над могилою промовляли: мґр. Р. Голод, колишній голова Головної Ради Української Центральної Репрезентації і централі Т-ва „Просвіта" в Арґентині, доцент УВУ мґр. Т. Буката, колишній секретар Спілки УНЛіМ в Арґентині за часів головування Покійного, д-р Олесь Бабій від українських письменників, М. Ґудз від УРС і проф. Ю. Степовий від друзів. На поминках у домівці Катедрального Собору промовляли ред. М. Семчишин і видавець М. Денисюк.

Редакція

Роман Турянський

Над Невою

(Закінчення з 2-го числа „Овиду")

II.

З Тамарою по Ленінграді

В Ленінграді, цьому великому мільйоновому місті, нема хмародерів, ні високих будівель. В центральній частині міста переважають 4-5 поверхові будинки. Здалека тяжко зауважити 144-метровий машт телевізійної стації і 122,7 метрову вузьку вежу Петро-Павлівської твердині. Високо над містом підносяться церковні вежі, немов розказуючи туристові про своє минуле. . . 16 травня 1703 року цар Петро I над морем в гирлі ріки Неви оснував Петербург. За короткий час тисячами жертв збудовано пристань і місто. В 1712 році Петербург став новою столицею Росії, в 1914 році змінили назву міста на Петроград, а в 1918 році большевики перенесли столицю до Москви. Ходячи по місті, на кожному кроці можемо зустріти історичні пам'ятки, а російська література й мистецтво тісно зв'язані з цим містом. Тут жили і творили письменники: А. Пушкін, М. Гоголь, Ф. Достоєвський; М. Ґоркій і В. Маяковський; композитори: В. Чайковський, М. Глінка; мистці: І. Рєпін, В. Суріков і П. Клодт; тут працював в 1700-их роках учений Михайло Ломоносов, „винахідник" радіо Александер Попов, Іван Павлов, Олександер Крилов, „винахідник" і конструктор першого літака Можайський, що в 1883 році „зробив" перший політ. Оглядини міста зачинаю від одної з найстарших будівель, збудованої в 1754-62 роках за пляном архітекта Растреллі в барокковому стилі Зимової Палати; тепер тут історично-мистецький музей, Ермітаж. Вступ до музею коштує 3 рублі, ґардероба безплатно. Музей поділений на окремі відділи, а головні з них: історія російської культури, історія культури античних народів, історія культури й мистецтв чужих східних народів, західньоевропейського мистецтва. Тут можна побачити свого рода унікати в малярстві, різьбі, порцеляні, кришталі, сріблі, золоті, шляхетних каменях, слоневій кості і середньовічній зброї. На особливу увагу заслуговує сокира, як каже напис, з перед 5.000 років, старе образкове письмо, вирізьблене на кам'яній таблиці, найстарший у світі, зперед 2.500 років килим, величини чотирьох квадратових метрів. Тут є папіруси з Єгипту, писані дві тисячі років перед народженням Христа, а з грецьких часів статуя Венери з 308-го р. п. н. Хр. Італійський ренесанс заступлений тут низкою мистецьких картин Леонарда да Вінчі і Рафаеля Санті. Збірка еспанського мистецтва з років 1500-1600 є найбільша в світі (по музею Прадо в Еспанії). Тут є 22 картини Петра Рубенса і 25 картин славного Рембрандта, найбагатша збірка його картин у світі. За цілий день я не вспів перейти всіх 1050 кімнат, ані оглянути понад два мільйони експонатів, бо Тамара при виставках біжутерії і одягів затримувалася довше, як було потрібне.

В дальшій мандрівці по Ленінграді я зупинився перед собором Ісаака, (тепер геологічний музей) 101 метрів високим, 115 м. довгим, а 97 м. широким. Будівля важить 300.000 тон і може помістити 13.000 людей, —справжнє диво мистецтва. З архітектури на увагу заслуговують Казанський собор, побудований у 1801-11 роках (тепер релігійно-історичний музей), Собор Троїцький, збудований у 1778-90 роках, що є зразком російської клясичної архітектури та будинок Метрополії, типовий для російського бароккового стилю. Михайлівська палата (тепер російський національний музей) своїм зовнішнім виглядом нагадує Лювр. На розі Невського проспекту й вулиці Гоголя стоїть будинок, що нагадує стилем палату Дожів у Венеції. Дещо дальше на Невському проспекті під 32-34 числом у католицькій церкві спочиває французький генерал Моро, який воював проти Наполеона по стороні росіян; тут є також гріб польського короля Станіслава Понятовського. Ця церква збудована напів у стилі барокко, а напів у клясичному. Ніяк не можна в такому короткому часі оглянути всі історичні будівлі й музеї. Оглядаючи музеї, мав я змогу бачити панцерне авто (перед музеєм Леніна), що служило Ленінові за трибуну до виголошування промов. Коли я проходжувався по „музею" крейсері „Аврора", пригадались мені пам'ятні події ночі на 25 жовтня 1917 року — події, яких початком був цей корабель.

Тамара, завдяки своїй вродженій веселості й докладному знанню міста, була направду добрим провідником. Але мала вона також хиби, бо любила їздити таксівкою. Коли ми виходили з музею, вона пропонувала взяти таксівку, я дораджував іти пішки, але наш спір здебільшого кінчався компромісом: ми їхали автобусом або підземкою. Метро у Ленінграді модерне й оригінально збудоване. Кожна станція викінчена іншим матеріялом і в інший спосіб удекорована. Наприклад, станція Пушкін має стіни

з білого мармору, а підлогу з українських червоних гранітових плит. 11-кілометровий відтинок можна проїхати впродовж 15 хвилин і за 50 коп. По кількох днях я мав досить „душевної насолоди" ходження в гарячі серпневі дні, коли температура доходила до 30 степенів Ц. по замкнених і душних залях музеїв. В голові крутилось від різних чисел і назв. Коли ми зустрічались з Тамарою, вона все мала готовий плян; я тільки потакував і все йшло „по плану". Але коли я об'їхав місто вздовж і вшир та оглянув історичні пам'ятки, „провідник" по місті вже не був мені потрібний. Як на злість Тамара вимахувала квитком і говорила таким тоном, як старша сестра говорить до малого брата: „Сьогодні підемо на симфонічний концерт". „Я не маю охоти їхати на концерт", відповів я, щоб звільнитися від „провідника". „Як можна не любити музики", здивовано говорила Тамара, „особливо, коли концертує нью-йоркська симфонічна оркестра". Я затужив за просторами, полями, лісами, за зеленою травою. Тамара підхопила мої слова і знову взяла ініціятиву у свої руки. „Поїдемо за місто у Павловський парк", запропонувала вона. Статуї і кльомби прикрашують дороги й алеї того величезного парку, що його всі дороги злучені разом, рівняються дорозі Ленінград-Москва. На другий день ми знову поїхали за місто— цим разом у Петродворський парк (давня назва Петергоф). Ходжу по парку й оглядаю старі, побудовані в 1700-их роках за плянами Растрелі, палати й павільйони. „Ось на цій лавці зфотографуй мене", - просила Тамара. Стаю у відповідній віддалі, виймаю апарат, Тамара сідає на лавці... і і фонтана води обливає мене. Дивись, - думаю, звідки взялась ця вода, як кругом лише травники і кльомби. Водячи зором за фонтаною, зауважив я серед дерев і кущів напів схований гриб, з якого фонтана брала свій початок. У Петродворському парку є такі два „веселі" грибки Грібок і Дубок. Якщо- сідати на лавці, то з них фонтана води обливає прохожих. Витираючись з води, я сказав: „Вот у вас большая тьохніка", і ми обоє сміялись. А коли настав вечір, ми прислухувались до шуму водопадів і приглядались до казкових кольорів фонтан. Високо вгору вистрілювали тисячі фонтан; деякі досягали 20 м. висоти, а всі разом викидали 34.000 літрів води на секунду. Пахли квіти, світив місяць. . . і ми сіли на лавці. Такий Ленінград показала мені моя „провідниця" Тамара.

Сьогодні я вибрався у центр міста. Невський проспект це культурно-торговельний центр Ленінграду. На 4,5 км. довгій вулиці примістились музеї, інститути і крамниці. Яким сірим містом видався мені Ленінград в порівнянні з іншими містами заходу. У Ленінграді всюди зустрів я убогість, примітивність, сірість. Давно не ремонтовані сірі доми, сірі вулиці, якими спішать у дешевій, безформній сірій одежі, з сірими безрадісними обличчями сірі люди. Нужденні крамниці, дошками забиті або замальовані, порожні виставові вікна. В найліпшому випадку якнебудь, недбало порозкиданий товар. При вході до крамниць натовп; люди, вертаючись з праці, заходять на „шопінґ". Харчові крамниці гігієнічні і повні товарів, але одежа і взуття погані й дорогі. Робоча одежа в порівнянні із „святочною" дешева, наприклад: фуфайка 70-80 рублів, „валянки" (фільцові чоботи) 120 рублів. В одежі нема великого вибору; всі вбрання в сірих або темних кольорах і однаково шиті. На вулиці з одягу тяжко розрізнити робітника, доктора, академіка, бо в Радянському Союзі провели „рівняння вниз". Виходячи з крамниць, люди несуть торби, мішки, чи просто в газету завинені товари. Вони вдоволені, що можуть купити необхідні речі, бо колись якось ішла нага красуня вулицями Ленінграду, то всі дивилися на її . . . черевики. Сьогодні на черевики ніхто не дивиться, бо взуття радянської і чеської продукції є подостатком у крамницях.

Фабричний робітник у Ленінграді заробляє місячно 600 - 900 рублів. Що він може купити за ці гроші?

Найдешевший мужеський костюм: 400 руб. Найдешевший муж. зимовий плащ 600 руб., найдешевша муж. сорочка 80 руб., найдешевші муж. черевики на шкіряній підошві 250 руб. 1 кгр. цукру 11 руб., 1 кгр. картоплі 1 руб. 1 кгр. кави 40 руб., 1 кгр. чаю 40 руб., 1 кгр. сиру 28 — 39 руб., 1 кгр. масла 24 — 28 руб. 1 кгр. солених оселедців 15 руб., 1кгр. вудженої шинки 29 руб., 1 яйце 1,30 руб., 1 літра молока 2,70 руб.

Жінки в Ленінграді недбало і якнебудь убрані, у скромних, стандартно шитих суконках, що часто розміром і формою ніяк не підходять до їх фігури. Але жінки в Ленінграді на такі „дрібниці" не звертають уваги. Гладко зачесані, переважно у хустках на голові, дехто в чоботах (хоча це літо). Більшість жінок працює фізично деколи тяжко; через те в них мускулярні руки ноги, а рухами й фігурою вони більш схожі на мужчин, як на жінок.

На вулицях і в крамницях нема „хвостів". Люди чемні, маломовні, здисципліновані.

1 кг білого пшеничного хліба коштує 1,20 рубля, але жіноча нічна сорочка із штучного шовку 280 рублів. Я замітив у „країні пролетаріяту" наворот до „буржуазних навичок", бо в крам

Маріїнська палата — тепер, управа міста.
(Фото: Р. Турянський)

ницях продають срібні лиси, капелюхи і . . . жіночі золоті перстені. Крім того у Ленінграді є ще такі „чудеса", як виставка моди.

Одного пополудня Тамара завела мене на таку „виставку". В залі, заповненій жінками різного віку, „пахло" дешевим одеколоном і махоркою. На естраду вийшли „модельки" і „показ" почався. Ці „модельки" не мають нічого спільного з нашим поняттям модельки. Грубі й погані з обличчя жінки, демонстрували, як запинати і розпинати суконки, через те не можна було приглянутись до „нових моделів моди".

Ці „нові моделі" були модні на заході перед другою світовою війною, але вони не продавались; можна було записати число моделю і ... чекати, аж прийде товар.

На колгоспному базарі рух, як колись на ринку в Коломиї. Колгоспникам можна продавати по вільній ціні городовину й овочі. Але ціни в усіх майже однакові; наприклад 1 кг напів зогнилих яблук коштує 12 рублів, грушок 18 рублів. У Ленінграді майже зовсім нема неонових світел, барів, кіосків. Реставрацій на європейському рівні не багато; найліпші з них: Астрія, Европа, Москва з музикою і танками. В тому великому місті є лише 18 кін і 12 театрів. Гасло радянської пропаганди „догнати і перегнати захід" залишається тільки пустою фразою.

Продовжую мандрівку по місті. Іду найдовшою вулицею Ленінграду, Московським проспектом (10 км. довга, місцями 60 м. широка). доходжу до ботанічного музею (найбільший в Европі), минаю 50 м. високий, а 220 м. довгий будинок (найбільший у Ленінграді) і виходжу над Неву. Сьома частина поверхні Ленінграду це вода, бо місто попересинане каналами, на яких є 620 мостів. Деякі мости прикрашені історичними мотивами і статуями. Більшість мостів і палат у Ленінграді плянували і будували знані архітекти: Россі, Растрелі, Рінальді, Кваречі. Кінчаючи свою мандрівку по Ленінграді, затримуюсь у пристані. Сюди причалило в 1955 році 407 кораблів з 16 країн, в 1956 р. 498 кораблів з 20 країн, а Невою в 1956 р. переплило 11.000 кораблів.

Ленінград лежить у тій самій географічній ширині, що Аляска й південна Ґренляндія, проте цьогорічне літо було тут винятково гаряче.

Тамара запропуновала купіль у ріці; я погодився. Вода в Неві брудна і до купелю негодиться, через те ми користали з соняшних купелів над рікою, у лузі, на зеленій траві . . . „Давай, покатаємось на лодці", запропонувала Тамара. Я випозичив лодку, відштовхнув її від берега і ми поплили. Я перестав гребти; ми плили із струєю вниз Неви. Гладко совгалась лодка по ріці, від прибережних дерев простягались довгі тіні по воді, пах барвінок. Тамара сіла коло мене й тихим, гарним голосом почала співати сумні думи. Заходило сонце, вечоріло . . .

Двотижневий постій у Ленінграді добігає свого кінця. Сьогодні відпливаємо до Єгипту. Все приготоване до далекої дороги. Відправа корабля закінчена, відійшли прикордонники. Загудів телеграф у машині, обкрутилась вказівка на телеграфічній таблиці і зупинилась на „Стенд бай" (поготівля). Відтягнули гольовики корабель від пристані. Знову задзвонив телеграф; цим разом вказівка затрималсь на повільно вперед. Скаламутилась вода в ріці від оборотів пропелера; пливемо по Неві. Минаємо морську твердиню Кронштад. Пливемо близенько нових радянських воєнних кораблів і старих морських укріплень. Довший час над кораблем кружляли альбатроси - приятелі моряків, але згодом відлетіли. Зіскочив із корабля пілот, останній символ радянської влади. Задзвонив телеграф „повною парою вперед".

Перед нами далека путь,поза нами в сірій мраці залишився Ленінград.

„На чотири вітри"

Перший „вітер" повіяв одного осіннього дня у вересні 1920 року, кидаючи бризки хвиль об стіни невеликого пароплава, що вирушав на схід з англійського порту Нюкастл. Між пасажирами корабля знаходився теж московсько-большевицький комісар торгівлі Лев Каменєв, який повертався з Лондону до Ленінграду. Обличчя комісара було хмурне і він в душі проклинав брітанських „буржуїв", які злегковажили висланця самого Леніна; адже ж місія Каменєва укласти з Англією корисний торговельний договір не повелася. Серед англійців ще були в свіжій пам'яті всі жорстокості большевицької революції, до того ж Великобританія мала зобов'язання проти Польщі, якій в той час загрожувала большевицька навала — армія Будьонного під Варшавою. Тому Каменєва й його помічника Красіна прийнято в Лондоні холодно й відправлено з квитком.

Єдиним проблеском, що роз'яснював обличчя московського пасажира на кораблі в Нюкастл, була усмішка молодої дами з найкращого англійського товариства, двоюрідної сестри сера Вінстона Черчіла, Кляри Шеріден.

Коли Каменєв і Красін прибули до Лондону, Кляра забагла пізнати їх. Не знати, чи спонукувала її до цього звичайна жіноча цікавість побачити їх, на чиїх руках була кров, московського останнього монарха, посвяченого з англійським королівським родом, чи логіка історії, яка вже тоді клала перші угольні камінчики під майбутню велику будову „коекзистенції і співпраці"? Залишається одначе факт, що добрий приятель, якому Кляра висловила своє надзвичайне бажання, негайно допоміг їй і влаштував побачення з московськими висланцями.

В той час Кляра Шеріден захоплювалася мистецтвом долота й різця. Короткий час до своєї зустрічі з червоним комісаром, вона відкрила в собі раптом різьбарський талант, привертаючи до себе публічну увагу погруддям лорда Аткінса. Вістка про перебування в Лондоні московського „революціонера" піддала Клярі думку: вона мусить різьбити його погруддя!

Кляра і Каменєв зустрічалися в Лондоні майже кожного дня, і вислідом цих сходин була різьба погруддя, яке, чи не єдине, що „зберегло пам'ять" Каменєва, цього пізнішого „ворога народу", знищеного Сталіном. З погруддям Каменєва почалася в Кляри її московська пригода — вона з черги запрагла різьбити голови самих верховодів петербурзької „революції" — Леніна й Троцького. Бажаючи з досади на Англію привести з собою до Москви бодай часточку якогось успіху, Каменєв зручно роздмухував бажання Кляри, намовляючи її їхати з ним улесливими образами „здобутків жовтня" та користями, які матиме з такої поїздки різьбарка.

Не зважаючи на те,що приятелі відраджували її їхати до Москви, що міністерсво закордонних справ категорично спротивилось задумові молодої леді, Кляра Шеріден досягла свого. Адже ж ще з дитинства кожне її бажання, кожна примха була для оточення і для неї самої законом. Вона завжди знала, чого вона хоче з пристрасною наполегливістю вміла реалізувати свої пляни й не вагалась скласти найбільші жертви для їх досягнення. У випадку поїздки до Москви, Кляра Шеріден теж понесла жертву — вона залишила в Англії своїх дітей старшеньку, 8-річну доню і 5-тирічного улюбленого синка Діка, сама ж їхала на неозначений час у невідому, жахливу країну, в якій — за слушним переконанням тодішніх брітанців — були при владі: диявол, сатана і люципер.

„На чотири вітри" — стало девізою молодої різьбарки, і вона сміливо кинулася в перший східній подмух вітру. Каменєв радів і підчас подорожі намагався переконати Кляру в „вищості пролетарського життя" над „буржуазним". Якеж, одначе, було його розчарування і обурення, коли підчас їхнього переїзду через Стокгольм, Кляру викликав телефоном шведський наслідник престола, домовляючись з нею на спільний ланч. „Пропаганда пролетаріяту" зазнала першої невдачі.

Правдоподібно, що цинізм і брутальність обидвох „позувачів" — Леніна й Троцького не звичайно захопили англійську леді. „Революційна" дійсність теж, мабуть, додавала їй мистецьких сил, бо Кляра Шеріден закінчила працю протягом двох місяців. Вислідами були задоволені обидві сторони — московські вожді, які раділи, що їхні погруддя „увіковічнила для прийдешніх пролетарських поколінь" справжня представниця, приреченого на „неминучу загладу" буржуазного, аристократичного роду Черчілів, — і Кляра Шеріден, бо в її кишені було 2 тисячі добрих англійських фунтів стерлінґів гонорару, а в двох велетенських дере

в'яних скринях на кораблі, що віз її до Англії, гіпсові відбитки червоних царів.

Коли Кляра повернулася додому, її ждали: чергова неприємна несподіванка й успіхи. Репортери світової преси просто облягали її помещкання протягом днів, лондонське вище товариство з огидою відвернулося від неї і відштовхнуло від себе, як большевичку, а двоюрідний брат Вінстон Черчіл замкнув перед нею двері свого дому, відмовляючись бачити її. Щойно згодом, по роках, він сам буде радіти, більше ніж його кузинка, коли зможе в Лондоні стискати руки московським горлорізам. З англійського товариства тільки лорд Нортклiф збагнув дух коекзистенції, випереджуючи „культурний обмін" на цілі десятки років. Навіть не переписуючи машинкою, він віддав до друку щоденник Кляри з враженням про її поїздку, поспішаючи сенсацією перемогти інших видавців. Лондонський „Тайм" друкував ці щоденні записки в шістьох числах, забезпечуючи різьбарці Шеріден славу публіцистки. Протягом дальших 15 років усі потягнення і писання Кляри були „нюз" для світової преси. А тих потягнень було чимало, бо Кляра засмакувала в льоті на вітряних крилах.

„На чотири вітри" — автобіографічний твір леді Шеріден появився щойно 1957 року в Лондоні, але він не був першою її письменницькою працею. У 1927 р. друкує вона „Гола правда" (Нуда верітас), твір перекладений згодом на інші мови, який приніс їй, крім розголосу, товариський скандал. „Правда" Кляри Шеріден була надто „голою" для скромних англійських леді. У 1939 році смерть сина Діка дає Клярі привід до написання нового твору „Без кінця" (Вітавт енд), що намагається даремно продовжити поза могилу духові зв'язки мами з її улюбленою дитиною.

Твір „На чотири вітри" дає, може, повніші, глибші образи, ніж попередні книжки, але й він не вільний від бурхливости й темпераменту, який не опускає авторку й на схилі її літ.

Велика пригода, якій на ім'я життя, зустріла Кляру в Мейфер. На жаль, щасливі (?) батьки (мама походила з багатої американської родини) просто забули зареєструвати цю радісну хвилину — народження їх донечки, і Кляра Шеріден має те щастя, що ніхто точно не знає, скільки їй років. Тільки ненароком згадує вона, що їй „приблизно 11 років менше, ніж у її двоюрідного брата Вінстона Черчіла.

Тітка Кляри, гарненька Джером вийшла заміж за Марлборо і стала мамою Вінстона Черчіла; батько Мортон Фревн був багатим фінансістом, у якого гроші появлялися і зникали з подиву гідною швидкістю. Від мами одідичила Кляра вроду й сентименталізм, від батька — динамічну ініціятиву. Не дивно, отже, що вона не вдоволялася „легким леготом", а завжди прагнула „чотирьох вітрів". Генрі Джеймс, ірляндський поет Джордж Мор і Роберт Гіченс, автор „Городу Аллаха", були найбільшими її приятелями в дні дорослання і вони мали на неї великий вплив. Улюбленою її приятелькою була внучка королеви Вікторії Маргарита. Коли ж Маргарита вийшла заміж за Густава Адольфа, теперішнього короля Швеції, Кляра супроваджала її на шведський двір, де зустрілася з геніяльним автором прекрасного твору „Книга з Сан Мікеле" — Алексем Мунте.

Подружжя Кляри з Вільфредом Шеріденом, посвояченим з поетом Ришардом, було щасливе, але коротке. Він згинув 1915 р. на французькому фронті, якраз того дня, коли народилася його друга дитина, син Дік. Любов мами до цього сина, якщо брати до уваги її запевнення, стала провідною метою її життя. Але найкраще пізнати характер Кляри з її твору „На чотири вітри". Бо не тільки просторово проходить її життя „на чотири вітри" — в усі сторони світу, але й емотивно зміняються з непослабленою натугою її зацікавлення. Після поїздки до Москви, Кляра Шеріден кидається в напрямі протилежного „вітру" — їде з 5-річним синком на захід, до Америки, де виставляє свої різьби. З ЗДА удається до Мексика. Краса тамошньої природи так очаровує її, що вона живе протягом кількох місяців в індіянському селі недалеко Тампіко.

Після повороту до ЗДА, Кляра підписує контракт з американським часописом, зобов'язуючись звітувати про все, що діється в Европі. Тому вона виїжджає до Англії, передає сина під опіку своїх батьків, а сама подорожує до Дабліна в Ірляндії, щоб побачити вуличні бої ірляндських борців за волю. З Ірляндії попутній вітер заносить її до Женеви, де засідає Ліга Націй, до Малої Азії, в якій відбувається відомий жахливий „ексодус" греків з Туреччини, далі до Софії в Болгарії, Букарешту, Льозанни. В Римі вона зважується на інтерв'ю з всесильним Муссоліні. Але коли появляється друком її репортаж про „комічного Беніта", Кляру без довгих церемоній викидають поза межі Італії.

Невдачу в Римі надолужує Клярі поїздка з братом на мотоциклі через Польщу, Україну, ген аж до Києва,Одеси й на Крим. Протягом дев'яти місяців Кляра відпочиває в Істанбулі, в чудовій віллі над синім Босфором. Звідтіля вона перекочовує до Альжіру, купуючи в

Серія українських майстрів

Початок нового року відзначився в ділянці музики значною подією: вийшла в світ LONG-PLAY платівка „UKRAINIAN MASTERS SERIES" — перша і єдина платівка цього роду.

Вона знайомить нас із творами українських композиторів-майстрів кінця 19 та 20 століття. Ми маємо багато платівок, так званої „легкої музики" —танго, вальси, пісеньки для розваги, а твори наших кращих композиторів лишалися маловідомими широким колам.

Отже вище згадана платівка заповнила в деякій мірі ту прогалину.

Молодий талановитий піяніст Евген Маслюк і відома не тільки серед українців, а й серед чужинців, співачка сопрано Ія Мацюк поставили своєю метою дати слухачам кращі зразки нашого українського інструментального і вокального мистецтва.

Треба підкреслити надзвичайно логічну послідовність записаних на платівці фортепіянних творів. Ми чуємо на початку спокійну „Пісню" Л. Ревуцького, потім його бурхливий „Прелюд". Після Ревуцького слідують 2 чудові композиції В. Барвінського: ніжний „Пастораль" та меланхолійний „Прелюд", написаний в характері народньої музики. Граціозний „Концертовий вальс" В. Грудина є зразком сучасної творчости нашого відомого композитора. Програма закінчується творами В. Косенка. Після драматичної „Леґенди" слідує „Героїчний Етюд", в кожному акорді якого відчувається бажання жити і боротися.

У виконанні сопрано Ії Мацюк чуємо жартівливий „Барвінок" Стеценка, ліричну пісню „Ой у полі" Лятошинського, ґраціозну „Утоптала стежечку" та мініятюрну картинку „Зима" Степового. Після „Над Дніпровою сагою" Заремби слідує тужлива „Тече вода в синє море" сучасного композитора М. Фоменка, потім „Горить моє серце" Лопатинського і „Засумуй, трембіто" Нижанківського.

Про Ію Мацюк писали з ентузіязмом чужоземні критики: „...надзвичайно красивий голос, чудова інтерпретація і дикція"...

Ці прикмети ґарантують якість виконання вищезгаданих творів. Але успіх співачки не

Євген Маслюк

„НА ЧОТИРИ ВІТРИ"

оазі Біскра дім на власність. Ця незвичайна подія в її життю приковує непосидющу Кляру до одного місця на протяг 5 років.

Але в 1932 р. „мандрівонька кличе" знову й Кляра Шеріден виїжджає до Парижу, опісля до Лондону. В той час умирає на запалення сліпої кишки син Дік у шпиталі альжірського міста Константін. Пройнята болем мама їде по тіло свого улюбленця, але в поворотній дорозі через Францію краса й поезія маленької французької пристані полонює її так, що вона наказує поховати сина на тихенькому кладовищі рибальського села. Сама ж вона їде в Еспанію, де в той час палає полум'я громадянської війни. Не знайшовши тут розради в своєму материнському горю, Кляра знову їде до Америки, в індіянську резервацію у Скелястих горах. Тут вона захоплюється різьбою в дереві. Перед вибухом другої світової війни вона повертається до Лондону, до родинної посілости в Бреде.

Життєвий роман Кляри Шеріден доходить до кінця. Сила „чотирьох вітрів" послабла, хоч вони манять. Але треба думати про останній полет.

Л. Ч.

Ія Мацюк

був би повний без майстерного піяніста Евгена Маслюка.

Хоч твори одного композитора відрізняються від другого своїм характером і стилем — всі вони мають одне спільне: глибокий національний дух.

Зовнішньо платівка гарно оформлена.

На звороті обкладинки є пояснення про українську музику взагалі і про композиторів, твори яких записано на платівку.

І нарешті, з техічної сторони ця платівка є досконалою, бо вищезгадані твори були записані модерними приладдями в першорядному Super-Recording Studio, а плити відтискались в RCA Victor.

....

Е. Рубато

Один крок вперед, а один – назад

Докія Гуменна, „Жадоба", оповідання. Видання „Слова", Нью-Йорк, 1959, ст. 219. Ціна дол. 2.75

Перед нами нова книжка професійної української письменниці. Докії Гуменної, вже восьмий з черги її твір, сьомий твір, виданий в Америці. В останній час характер творчости Докії Гуменної позначився дедалі помітним переходом від „поезії" до „прози", а саме — втрачанням ліричности,емоційности в творі за рахунок філософічних міркувань та абстракцій. Свіжим подувом весняного вітру була видана в 1952 році „Мана", справжня симфонія чистого, хоч і толерованого „моральними" кодексами, кохання між двома звичайними, навіть не особливо гарними на вигляд людьми, що їх кохання робить прекрасними, синьоокими, і вони, плаваючи в „неозорах щастя", змагаються за цвіт папороті — жарквітку щастя...

А потім з'явилися дві спроби поєднати доісторичне минуле України з її сучасним становищем — „Велике Цабе" і „Епізод з життя Европи Критської" — базовані на досить солідних знаннях в археології та міфології і на сміливих припущеннях там, де бракує якоїсь ланки в відкопаних фактах. Виходять на світло проблеми: наш родинний і соціяльний устрій, ми й Европа, ми і світ, роля української жінки. Все це добре і цікаво, але розчарований читач прикро спостерігає, що сюжет твору втрачає своє первісне значення. Він пристосовується тільки до тих фактів і проблем, що авторка виставляє у творі. Тільки Докія Гуменна не хоче висловлювати своїх міркувань у формі газетних статтей (до речі, багато публіцистичного матеріялу у нашій пресі стоїть на рівні художніх літературних творів), а тому вона й одягає свої думи в барвисті шати діялогів і взаємовідносин..

Наступним етапом творчости авторки був протирічивий „Хрещатий Яр", цінний хоч би вже тим, що це — документ про німецьку окупацію на Україні підчас другої світової війни. Дальший етап — два подорожні щоденники, щось ніби довгі репортажі. Звичайний мандрівник не помічає більшости цікавих речей в дорозі, скеровуючи свою увагу часто на те, що й у себе вдома можна побачити, але **письменник** має гостріший зір, і він знає, куди треба дивитися. Отож, Докія Гуменна не тратить часу намарно, і всюди має при собі олівець. Так і з'явилися дві книжки — „Багато неба" і „Вічні вогні Альберти". Хоч і не стопроцентово непомильні (через часте користування джерелом переказів та суб'єктивних інтерпретацій, а також через перехвалювання патронів авторки з почуття вдячности), ці дві книжки, крім цікавого читання, дають іще інформації про українські вогнища в ЗДА й Канаді, своєрідне українське "Who is Who".

І ось іще нова, остання книжка Докії Гуменної — „Жадоба". У передмові авторка об'єднує чотири тематично різні оповідання однією ідеєю — змагання за емансипацію жінки — і запрошує читачів „приточувати свої власні асоціяції". Останнє мабуть, стосується більше до читачок, бо і передмовою своєю, і проблематикою оповідань Гуменна спрямувала вістря свого пера проти чоловічої половини роду людського, розділяючи на два табори те, що мусило б бути нероздільне.

Тому радимо читачеві проминути передмову і просто читати цікаві ,колоритні оповідання, „приточуючи свої власні", безліч характерів, і між ними двох однакових не можна знайти, але не на „чоловіків" і „жінок".

Найбільше розміром і найцікавіше оповідання — „Кайтарма", яке змальовує складні, здавалось би теоретично неможливі взаємовідносини між українською студенткою Галиною Терпило і красунем-туркменом Сагатом. Зустрілись два протилежні характери: спокійна, розважлива і щира, трохи навіть м'якотіла" українка — і норовистий, жадібний науки і всього на світі красунь-туркмен. П'янка молодість, своєрідна романтика Кара-Кумських пісків і вищість цих двох осіб серед інших наявних у цій глушині людей — в таких умовах, коли погляди викрешуть іскру, спалахує вогнище. Сагат гарний, вже трохи освічений, любить Галину — і вже по кількох днях знайомства ласкаво вимушує її дати згоду на одруження. Для нього, як і для більшости людей із темнішою шкірою і нижчою культурою, шлюб або хоч близькість із білою дівчиною являється найбільшою мрією.

Але вже з самого початку вилко прірву між цими двома особистостями. Азіяти ще вважають жінку рабинею, і хоч той же Сагат з божевільною ненавистю ганьбить звичай туркменських жінок затикати рота „яшмаком", він ще цілком в полоні свавільного дикунства.

„Я зараз кину тебе на землю й буду бити, топтати ногами і бити"... „Я б тебе вбив! Хай мене тоді судять", — каже він в нападі безпідставних, тільки теоретичних ревнощів. Галина втікає від нього, але кінець оповідання, чи власне, новелі, дає змогу „приточити" такі „асоціяції", що Галина таки, на своє безталання, вийде заміж за того азіята. Його настирливість, краса й енергія та її вроджена українська податливість таки приведе до напасти, що може зробить дівчину нещасною на все життя.

Оповідання стосується тридцятих років нашого століття, але воно переростає своє значення. Коли подумаємо про ті тисячі українських дівчат, що вивезені й вивозяться тепер Москвою до пустель Туркменії і Казахстану, стає очевидною та страшна згуба, що на неї штовхається українське жіноцтво. В чужій землі, з чужою культурою й темпераментом чоловіком, далеко від милої Полтавщини чи Львівщини, мусить українка, цвіт нашого народу, пропадати намарне. Добре було б, як би вони могли прочитати це оповідання Гуменної.

Оповідання „Романці на Схилах" написане на улюблену авторкою „археологічну" тему: про дозвілля студентів археології в однім селі, де вони шукали трипільської культури. Композиційно ця новелька менше вдала, ніж три інші. „Інцидент" пізнання тіткою своєї небоги, що в свою чергу, знайшла справжню дочку своєї прибраної матері в дівчині, що її тітка досі вважала своєю небогою, — все це побудовано досить штучно і непереконливо. А одно місце просто таки викликає бажання тут же висловити протест. Ось воно:

„Ще раз, як і завжди, Ніна просто задивилася на Онисю. Щоб в українському селі, із щедрими повсякчасними й настирливими слідами глибокої давнини, із тисячолітніми, а може й десятки-тисячолітніми традиціями, — та виросла така типова красуня середньоруських рівнин? Блакитні очі „па

волокою", дві русі коси — так і проситься до неї сарафан, кокошник і плавкий лебединий танок."

От тобі й на! Якщо дівчина має лакитні очі й русяву косу, то вона усить бути росіянкою! Невже авторка ніколи не бачила блакитнооких країнок з не тільки русявим, а натть і білявим, як пшеничний колос, олоссям? А хвалена українська „руа коса до пояса"?! А ще коли брали ло уваги „тисячолітні і може й есятки-тисячолітні традиції", то роняни в ті часи ще певно й на чотиьох ходили, а не мали таких краунь з лебединою грацією, і ходили оді вони не в сарафанах і кокошниах, а найбільше у ведмежих шкурах...

Титульне оповідання „Жадоба" відазу нагадало щось вже досі читае.. Ах, це ж твір цієї ж таки письенниці — „Мана"! Та ж метода поначення розділів (коротких і коненсованих) іменами головних перонажів, щоб знати, де чия нитка ишиває взір, перескакування легеньке, мов із трампліна, через всі оки і події, що їх авторка описувати не хоче, не може, або не має асу, говорення не від одного, а аж ід двох „я", з котрих одне таки лижче до серця авторки. (Ви вгали, читачу: це, звичайно, героїня, не герой-мужчина). Сюжет може ути новий у тридцятих роках, а епер він дуже стертий. Багато новельок і фільмів уже було створено а мелодраматичну тему закохання сліпу (звичайно, гарну) дівчину, о потім через успішну операцію тає зрячою.. Ніхто не перевершив Пасторальної Симфонії" Жіда, і в овелі Гуменної також трактується ізичне і — символічне духове прорріння людини. Фіона, ставши видюою, спочатку жадібно накидається а кольори і речі, захоплюється бранням, а потім їй цього стало заало. Не вдовольняє її також і прерасний вирозумілий чоловік та вое діточок. Фіона змагається за мансипацію жінки, бо так хоче Доія Гуменна. Хоч чоловік згодився дразу, щоб вона працювала, якщо й занудно вдома, хоч вона й бача, що в наслідок її „активности" на овєтському заводі діти стали заедбані, а хата неохайна, вона йде а повний розрив із сім'єю, лишає оловіка, стає слюсарем, (!) здає орми на фізкультурну відзнаку мене сміх бере, коли згадаю про их, що в них теліпався на грудях начок „ГПО", іронічно називаний медаллю" або „орденом", а ім... навчається літати і стрибати з парашутної вежі. Фіона висловлює такі думки:

„Ось я так само прикладаю руку до серця, міцно стискаю кільце, мені зараз шубовснути (?) з парашутної вежі, — а тут я бачу внизу вас: двоє діточок у бузкових платтячках, і з ними тато. І тато теж! Його я впізнаю по очах. Правда ж у нього надзвичайно сяйні очі, гріють, як сонце?"

Ну, вже з такої вежі, звідки можна бачити не тільки бузкові сукеночки, а й очі людини, то вже можна не з парашутом, а з парасолькою „шубовснути"! От до чого заводить романтика.

Діти лишились з чоловіком. Жінка стала стахановкою (так не **написано,** але так **описано).** Це Гуменна вважає визволенням від залежности чоловіка. Хоч, правда, в кінці оповідання Фіона таки „переможно" повертається до свого Богу духа винного чоловіка (не відомо, як же далі вони розв'яжуть проблему жіночої емансипації.

У всіх своїх творах Докія Гуменна так чи інакше зачіпне проблему визволення жінки від „ярма" чоловіка. Те, що в це „ярмо" тепер жінка не тільки охоче йде, а навіть робить усі зусилля, щоб таки воно її не оминуло, мабуть, не відомо нашій шановній авторці. Жінки в більшости цивілізованого світу вже давно мають рівноправ'я, наскільки це можливо в межах слабшої фізичної сили та Богом даного обов'язку родити дітей. Якщо котра жінка і не використовує повністю своїх прав, то робить це цілком свідомо, отримуючи за те привілеї „слабших" жінок. Багато жінок не працюють нарівні з чоловіками не тому, що їх до праці не допускають, а тому, що вони воліють займатися хатньою роботою, а деякі взагалі воліють нічого не робити. Класти цеглу на морозі, чи нарівні з чоловіками вантажити авта жінки не люблять навіть і в Советському Союзі, не люблять вони навіть і обраної Фіоною роботи електрозварника, воліючи замість того грати на фортепіяні або друкувати на машинці. Така вже жіноча вдача. Але як котрась оригінальна хотіла б таки добиватись рівноправ'я і в цім, то є такі країни, де жінка може бути навіть солдатом, як от у Ізраелі. Все на світі тепер досяжне для жінки, тільки вона сама вибирає собі долю.

А Докія Гуменна, устами Европи, висловлює гнів на Зевса (і на чоловіків, що він їх репрезентує):

„Все життя Ви мене запрягали. Я повинна була родити дітей **для Вас**, господарства глядіти **Вашого,** а Ви в той час розважалися собі із Вашою новою пасією!" (підкреслення авторки).

Хибність цього обвинувачення в тім, що й діти, і господарство в добрім подружжі не „ваше", а „наше", а коли перейти на жарти, то можна і обвинувачення в невірності Зевса спростувати хоч би тим, що й сама Европа була саме „черговою пасією" і звелась із персоною, в той час уже одруженою Герою.

Так то дивно буває раз-у-раз натрапляти на відкопування з-під землі матріярхату, до якого б Гуменна страшенно хотіла повернути людське суспільство. Адже ж матріярхат існував тому, що на первісних стадіях розвитку людського суспільства не було моногамного шлюбу, і гільки матір дитини була відома, бо вона ту дитину фізично родила, отже, вона й мусіла дбати про дітей і майно. А потім **пройшовши** стадію патріярхату, людство вийшло на шлях рівноправности. От може колись суспільство дійде до заповідженого Алдосом Гакслі способу виведення дітей у колбах, тоді вже жінка цілком досягне ідеальної для Гуменної емансипації. Бо авторка ще так шукає того матріярхату скрізь — навіть в Америці серед індіян, шукає того „материнського ладу, в якому жінка почувала себе так вільно, і здушувала, не погребала своїх природних здібностей..." Як там вже ті індіянки себе почували, мені не відомо, але мабуть багато гірше, ніж жінка в модернім суспільстві!

В кінці кожного оповідання стоїть дата. Отже, виявляється, оповідання написані **не тепер.** Отже, цей емоційний, соковитий стиль, цікаві сюжети, мистецькі короткі мазки описів — це не дальший етап розвитку письменниці, а запас, витягнений із скрині. А добре було б, щоб таки по цій лінії знову тепер писала Докія Гуменна, щоб дала читачеві **сюжет,** історію із зав'язкою, кульмінацією і розв'язкою (можна і без неї, лишивши „асосіяції" на читача, як зроблено в книзі „Жадоба"). У нашій пресі тепер так багато репортажів, і вони нам потрібні, це наш хліб насущний, і шкода, що Докія Гуменна шкодує дати цю вкладку до газет, а натомість складає їх у книжки. А **справжня** книжка — це таки мусить бути сценарій.

Ганна Черінь

У МАЗЕПИНСЬКОМУ 1959 РОЦІ

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА

ВИДАЛО 12 ЛЮКСУСОВИХ КНИЖКОВИХ ВИДАНЬ

4 томи Творів ТАРАСА ШЕВЧЕНКА (I, III, У і УІ)
Ціна за цілість 14 томів $60.00, на сплати по $1.00 тижнево, або по $4.00 чи $5.00 місячно.

6 томів Трилогії МАЗЕПА Богдана Лепкого
Ціна за цілість 6 томів $21.00 на довільні сплати.

1 великий роман „ПРІРВА" Зосима Дончука
1 збірку нарисів „У ТЕМРЯВІ" Лесі Храпливої

УСІ ВИДАННЯ ПОЯВИЛИСЯ В ТВЕРДІЙ ОПРАВІ В ІМІТАЦІЮ ШКІРИ З ПОЗОЛОЧЕННЯМ, У ВИСОКОМИСТЕЦЬКОМУ ОФОРМЛЕННІ АРТ.-МИСТЦІВ:
М. Гарасовської-Дачишин, Е. Козака та О. Мошинської
Вартість проданих книжок видавництва в 1959 р.
понад $ 100,000.00.
У 1960 р. вийдуть друком 10 томів Творів Тараса Шевченка і
За ближчими даними про появи видавництва слідкуйте
4 нові літературні твори.
в окремих оголошеннях.

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2228 W. Chicago Ave. Chicago 22, Illinois, U.S.A.

NATIONAL SECURITY BANK of Chicago

1030 WEST CHICAGO AVE.

Він має повне довір'я вкладників і підприємців у Чікаго. Всі його поручають усім, бо знають, що це солідний банк, відомий із усебічних послуг, що їх виявляє однаково великим підприємцям, як і малим вкладникам.

Відкрийте собі ощадностеве конто в нашому банку ще сьогодні і переконаєтеся з власного досвіду, що наш банк — справді солідний банк.

Кожної хвилини служимо порадою в усіх фінансових справах.

Ваші конта забезпечені до $10.000.00.

Наш банк відкритий кожного дня в тижні з виїмком неділь і державних свят.

ЦЕ ВАШ БАНК

NATIONAL SECURITY BANK
OF CHICAGO
CHICAGO AND OGDEN AVENUES

НОВІ ПЛАТІВКИ «ЛОНҐ — ПЛЕЙ»

ВИДАВНИЦТВА «ХВИЛІ ДНІСТРА»

Дві нові платівки «лонґ-плей»: УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ у виконанні ІРИ МАЛАНЮК при співучасти Церковного Хору св. Варвари й симфонічної оркестри у Відні під управою комп. А. Гнатишина і УКРАЇНСЬКІ ЦЕРКОВНІ ПІСНІ також у виконанні Хору св. Варвари й симфонічної оркестри у Відні під управою комп. А. Гнатишина.

Ціна по $4.95 за платівку

Висилаємо також поштою

«CHWYLI DNISTRA» 2391 West 11th Street, Cleveland 13, Ohio

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

„САМОПОМІЧ“

2351 W. CHICAGO AVE CHICAGO 22, ILLINOIS.

Телефон: HU.9-0520

ПРИЙМАЄ ВКЛАДКИ Й ДАЄ ПОЗИЧКИ

Позичаючи на авто, на меблі, на задаток хати, на ремонт дому чи ін. платите в Кредитовій Кооперативі «САМОПОМІЧ» лише дол. **48.75** відсотків від дол. **1.000.00** за один рік.

При цьому коштом **„Самопомочі”** забезпечується позичку до висоти дол. **10.000.00** на випадок смерти або цілковитої непрацездатности позичальника.

Беручи в „Самопомочі” кредит на авто і даючи на її зебезпечення свій тайтел (право власности) **не потребуєте ручителів.**

При цьому можете полагодити забезпечення авта від різних випадків.